Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...най 1921 оной ...абриин 21-нэ гарана | № 286 (14397) | 1976 оной декабриин 7, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй 1976 оной ноябриин 25—26-да Бухарестдэ болоһон зүблөөнэй хүдэлмэри тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй Советскэ Союзай делегациин мэдээсэлые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет шагнаад, зүблөөнэй дүнгүүдээр сэдьхэлээ ханажа, Совет делегациин ажал ябуулгые бүрин һайшаажа байһанаа мэдүүлнэ.

Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, шахардуу байдал һуларуулгые гүнзэгырүүлхэ, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһонуудые баталха талаар шэглүүлэгдэнхэй үгэеэ ойлголсоһон хараа шэглэл бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхые Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй шиидэнхэй байһые Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй ээлжээтэ зүблөөн элирхэйлэн харуулба. Бухарестдэ баталагдан абтаһан Деклараци Политическэ шухала документ болоно. Энээн дотор уласхоорондын байдалда гүнзэгы шэнжэлэл хэгдээ, шахардуу байдал һуларуулхын ба энэ замда тохеолдоһон бэрхэшээл түбэгүүдые гаталан дабахын түлөө тэмсэлдэ түйлагдаһан амжалтанууд харуулагдаа, арадуудай үндэһэн аша туһада харюусаһан шэнэ ехэ үүсхэлнүүд гаргагдаа.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болиулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар хойшолуулагдашагүй хэмжээнүүдые абаха шухала байһан тухай Декларациин тобшололнууд залан сэхэ удха шанартай байна гээд КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ. Эдэниие шиидхэлгэһээ хүн түрэлтэнэй ерээдүйн гол түлэб дулдыдаха мүнөөнэй уласхоорондын байдалай эгээн гол шухала асуудалнууд тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Берлиндэхи конференци дээрэ табигдаһан буу зэбсэгүүдые хуряаха, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ асуудалнуудаар Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида оруулһан тодорхой дурадхалнуудые дэмжэхэтэеэ хамта, Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитет нэгэ нэгэндээ эсэргүүгээр ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй тухай договор ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаһан бүхы гүрэнүүдэй баталхынь тула дурадхал оруулба. Энэ дурадхалые бэелүүлгэ ядерна дайнай аюул һуларуулгада, уласхоорондын политическэ бүхы байдалые саашадань һайжаруулгада шухала үүргэ дүүргэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Ниитэ Европын зүблөө зарлалгын үүсхэлшэд болоһон Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд Хельсинкидэ баталагдан абтаһан түгэсхэлэй актын үндэһөөр оролдосотойгоор, залан сэхээр ажал ябуулна. Европын бүхы гүрэнүүдэй хоорондохи политическэ, экономическа ба соёлой адли тэгшэ эрхэтэй харилсаа холбоое хүгжөөхэ асуудалнуудаар шэнэ үүсхэлнүүдые гаргана гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай аха дүү ёһоной али бүхы харилсаан өөһэдынь национальна ба интернациональна зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, революционно түйлалтануудые хамгаалгада, эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ хүсэн түгэлдэр нүхэсэл болодог гэжэ түүхэтэ дүй дүршэл харуулаа. Энээнтэй дашарамдуулан, гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй комитет ба нэгэдэмэл секретариат эмхидхэн байгуулжа, уласхоорондын хэрэгүүдтэ аша үрэ ехэтэйгээр үгэеэ ойлголсолгые үргэдхэхэ; политическэ холбоо барисаае бэхижүүлхэ, тэрэ тоодо парламентаринарай ба олониитын түлөөлэгшэдэй зүбшэлэлгын уулзалгануудые үнгэргэхэ; социалис, коммунис байгуулалтын дүй дүршэлөө, мэдээсэлнүүдые халан абалсалгые үргэдхэхэ; Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй XXX сессиин шиидхэбэринүүдые, нэгэдхэгдэһэн программые бүрин хүсэдөөр бэелүүлхын аша туһада хоёр ба олон талын экономическа харилсаа холбоое хүгжөөхэ; соёлой харилсаа холбоое бэхижүүлхэ, гүрэнэй болон ниитын эмхинүүдэй ажалша коллективүүдэй ба эрхэтэдэй хоорондохи холбоо барисаае урмашуулха гэжэ хараалһан Декларациин тодорхойлолгонууд ехэ удха шанартай байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет бүхы социалис оронуудай һаналаа нэгэдэлгэ бэхижүүлхые Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй шиидэнхэй байһаниие Деклараци дотор тэмдэглэгдэһэниинь мүн лэ шухала удха шанартай гэжэ заагаад, уласхоорондын коммунис ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнтэй, демократиин, национальна бэеэ дааһан байдалай ба социальна дэбжэлтын бүхы хүсэнүүдтэй хамтаран, ажал ябуулха шухала гэжэ хэлэгдэнэ.

Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй гаргаһан шухала үүсхэлнүүд эб найрамдалай ба уласхоорондын харилсаа холбооной түлөө, арадуудай сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалай түлөө саашанхи тэмсэлэй программада бүрин тааралдана. Советскэ Союз аха дүү оронуудтай зэм зэмээ ниилүүлэн дабшажа, түүхэтэ удха шанартай энэ хэрэгтэ нэрэтэй түрэтэй хубитаяа саашадаашье оруулха юм.

Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй ээлжээтэ зүблөөнэй дүнгүүдэй, тэрэнэй абаһан шиидхэбэринүүдэй Европо болон бүхы дэлхэй дээрэхи оршон байдалай хүгжэлтэдэ һайнаар нүлөөлхэ, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулгые гүнзэгырүүлхын, «хүйтэн дайнай» үлэгдэлнүүдые эсэслэн усадхахын түлөө, эб найрамдал бэхижүүлхын ба уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ түлхисэ болохо байһаниинь элитэ.

Охин-Булагай совхозой механизаторнуудай үүсхэл дэмжэе!

ХАЛУУНААР ДЭМЖЭНЭБДИ

Манай совхозой механизаторнууд энэ жэлдэ яһала һайнаар хүдэлөө гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тариянай ургаса нёдондо жэлэйхидэ орходоо нилээд муу байгаа. Тиибэшье комбайнернуудай даалгагдаһан техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, бүхы ороохо тариягаа гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряажа абаһан байна.

Мүнөө үедэ механизаторнуудай Охин-Булагай механизаторнуудай республика дотороо гаргаһан үүсхэл нэгэн дуугаар дэмжэжэ, тарилгада хабаадаха бүхы техникээ саг болзор соонь һайн шанартайгаар заһабарилха гэжэ шиидээд, түрүүшын үдэрһөө эбтэй эетэйгээр ажаллажа байна.

Хабарай тарилгын халуун хаһын орожо ерээд байхада, тракторэй эбдэрхэ, плуг, сеялкэ болон бэшэшье түхеэрэлгэнүүдэй дуталдаха ушар дайралдадаг гээшэ. Энэ хадаа үбэлэй үедэ техникээ заһабарилгада онсо анхарал хандуулжа, саг болзор соонь гүйсэд һайнаар заһабарилаагүйн үрэ болоно.

Тиимэһээ механизаторнуудай энээниие һайн ойлгожо, энэ шухала хүдэлмэридэ оролдосотойгоор хандана. Мүнөө совхозоймнай МТМ-соо зургаан хүнһөө бүридэһэн нэгэ бригада хүдэлнэ. Бидэ тус хүдэлмэридэ тон бэрхэ, үнинэй механизаторнуудые табяабди. Бригадирынь дүршэлтэй механизатор Базар-Доржо Дамбаев юм. Энэ нүхэрнай байгша оной таря хуряалга дээрэ эдэбхитэй һайнаар ажаллажа, совхоз соогоо хоёрдохи һуурида гараһан байна. Һаяхан нүхэр Дамбаев Охин-Булагай совхоз ошожо, тэндэхи механизаторнуудай ажалтай танилсажа, хаража ерээ һэн.

Энэ үдэрнүүдтэ мастерской сооһмнай техникэ заһабарилха хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Мүнөө үедэ гурбан трактор, 11 сеялкэ заһабарилагдаа. Тиихэдэ үшөө 6 трактор, 5 сеялкэ заһабарилагдажа эхилбэ. Заһабарилгада орохо хүдөө ажахын машинанууд үшөө олон. Эдэниие заһабарилха тусхай график табигданхай юм. Тэрэнэй ёһоор, тарилгада хабаадаха бүхы техникээ богони болзор соо заһабарилаад, һүүлээрнь ургаса хуряалгын техникэ заһабарилжа эхилхээр хараалагдана. Энээнһээ гадуур совхозоймнай бүхы отделенинүүдтэ заһабарилгын хүдэлмэри байһал эршэтэйгээр ябуулагдана.

Гэхэтэй хамта, зарим тракторнуудтамнай запасной частьнууд дуталдажа, үни удаан зогсохо баатай болоно. Гансашье тракторнуудта дуталдана бэшэ, мүн бэшэшье машинануудта ехэ хомор. Тиимэһээ бидэ аймагай «Сельхозтехника» эдэ дутагдалнуудтамнай анхаралаа хандуулжа, хэрэгтэй запасной частьнуудаар хангаха ёһотой гэжэ найданабди.

Охин-Булагай механизаторнуудай үүсхэл ехэл һайшаалтай гээшэ. Тиимэһээ механизатор бүхэмнай энэ үүсхэл дэмжэжэ, энээндэ хэһэн хэрэгээрээ харюусахаар шиидэнхэй.

С. ИТЫГЫЛОВ,
Бэшүүрэй совхозой парткомой секретарь.
Бэшүүрэй аймаг.

ЭРТЭЭНЬЭЭ ЭМХИТЭЙГЭЭР

РЕПОРТАЖ

«Дружба» колхозой трактор, машинын хашаа Мужыха тосхоной зүүн захада оршоно. Үүдэнэйнь хажуу тээхэнэ тэбхыһэн гэр соо ороходомнай ажалай хубсаһатай бүлэг механизаторнууд сугларанхай байбад. Тэдэнэр үдын забһарлалгын һүүлээр проходной соо суглараад, ажалдаа гарахаяа байна хэбэртэй. Хүдөө ажахын машинануудай талаар механигта ямаршье запчасть тухай хэлэнэ. Удангүй тэдэнэр гаража ошобод.

— Техникэ заһабарилха харюусалгатай ажалнай эхилбэ. Хабарай тарилгын, үбһэ болон таря хуряалгын бүхы машина техникэ суглуулагдажа, ГОСТ-ын ёһоор хадагаламжада табигдаа, — гэжэ механик Григорий Алексеевич Жданов хөөрэнэ.

Проходнойһоо тээ саана ууҗам таһалга. Эндэ инженерно техническэ мэргэжэлтэдэй тоо бүридхэгшын столнууд табяатай. Хананда соносхолой самбар дээрэ техникэ заһабарилгын график, заһабарилагшадай ажалай түлбэриин гурим, социалис уялга гэхэ мэтэ үлгөөтэй.

— Колхозоймнай механизаторнууд Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагайхидай жэшээгээр техникээ хабарай тарилгада эртээнһээ хүсэд һайнаар бэлэдхэхэ тухай үйлэдбэриингөө зүблөөн дээрэ шиидхээ, — гэжэ Г. А. Жданов саашань хөөрөө һэн.

Удаань бидэнэр техникын хадагалагдадаг хашаа соо гуур ябажа харабабди.

Нээрээшье эндэхид машина, техникээ ээн ёһоор хадагаламжада табяад байна. Гүрэмэл түмэр утаһаар тойруулан хорёологдоһон ууҗам талмай дээрэ янза бүриин техникэ, машина бүлэг бүлэгөөрөө табигданхай. Зоомол гадаһанда бүхэлэгдэнэн хабтагай дээрэ «Плугуудай талмай» гэжэ бэшээтэй. Энээн тушаа плугууд хэдэн шугамаар зэргэлүүлэн табигданхай. Саанань ороохоной сеялкэнүүд жэрылдэнэ. Катогууд дискэнүүд, борнойнууд, үбһэнэй тармуурнууд, косилканууд, копнитель-подборщигуул... Юрэдөө хүдөө ажахын машина бүхэн лэ заагдаһан талмай дээрээ һууриия олонхой, сэбэрлэгдэнхэй, тулганууд дээрэ үргэгдэнхэй. Хорёогой зүүн захада ороохоной комбайнууд нэгэ шугамаар жэрылдэн харагдана. Комбайн бүхэн табсан дээрэ үргэгдэнхэй, мөөрнүүдынь извёсхоор будагдаатай.

Һалхитайшаг хүйтэн үдэр байбашье, бүлэг механизаторнууд плугуудаа дэргэдэ тухашарна. Эндэ урданай механизатор Василий Васильевич Мухинай толгойлдог 5 хүнһөө бүридэһэн заһабарилагшадай звено ажаллана гээшэ.

— Эгээл орёо ехэ заһабари хэгдэхэ машинануудаа янгинама хүйтэнһөө урид бэлэн болгохые оролдожо байнабди. Хүйтэнэй ганирхада газаа заһабари хэхэ гээшэ бэрхэтэй бшуу. Тиимэһээл графигһаа урид ажалаа хэжэ ябанабди, — гээд звеное даагша плугай корпусые һэлгэн табижа байһан нүхэд тээшээ харан хэлэнэ.

Габшагай түргөөр ажаллаһанай ашаар тус звеногойхид шэнэ жэлэй гаратар хүрыһэ элдүүрилгын болон тарилгын техникэ гол түлэб заһабарилжа дүүргэхээр шиидэнхэй.

Энэ жэлдэ колхозой МТМ-эйн дэргэдэ нэгэн доро 2 комбайн заһабарилха тусхай шулуун байра ашаглалгада үгтэһэн юм. Тиин мүнөө эндэнь ороохоной комбайнуудай заһабарилга түлэг дундаа ябажа байна. Алексей Шиликов гэгшын толгойлдог 4 хүнһөө бүридэһэн звено түрүүшын 2 комбайн заһабарилжа дүүргээ. Үшөө хоёр комбайн ойрын сагта заһагдажа гаргагдахань. Ингэжэ ороохоной бүхы 29 комбайн графигай ёһоор ерэхэ жэлэй июнь һара гаратар бэлэн болгогдохо юм.

Гадна МТМ соо тракторнууд заһабарилагдана. Эндэ хүдэлдэг механизаторнууд тракторнуудые заһабарилха дүрбэдэхи кварталай түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

Ингэжэ колхозой техникэ заһабарилагшад ерэхэ хабарай тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха зорилгоо һайнаар бэелүүлжэ эхилэнхэй. Ерэхэ хабарай тарилгые агротехническэ һайн болзор соонь үнгэргэжэ, үндэр баян ургаса хуряаха зорилгын машина техникын саг соогоо һайн шанартайгаар заһабарилагдаһанһаа дулдыдаха гэжэ Мужыхын механизаторнууд һайн мэдэнэ. Тэдэнэр КПСС-эй ЦК-гай 1976 оной октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, арбадахи табан жэлдэ хүдөө ажахын ургамалнуудай, илангаяа ороохо тариянай үндэр ургаса хүряадаг болохын тулада шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ байна. Эдэ хүдэлмэринүүдэй нэгэниинь — техникэ заһабарилга, тэрэниие үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглалга мүн.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.
Яруунын аймаг.

Хараалһанаа бэелүүлхэбди

Манай Баргажанай леспромхозой коллектив хадалиг газарта модо бэлэдхэнэ. Тиимэһээ отологдоһон модо тракторaар таллуулан шэрэхэдэ, мүн автомашинануудаар зөөхэдэ элдэб бэрхэшээлнүүд дайралдадаг. Гэбэшье хүдэлмэришэдмнай һара, жэл бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг юм. Байгша оной арба һарын даабариһаа гадуур 15600 кубометр модон бэлэдхэгдээ, 7500 кубометр модон ойһоо зөөгдөө. Продукци худалдаха даабари 202 мянган түхэригөөр үлүүлэгдээ. Нэгэ хүдэлмэришэндэ абахада 924 кубометр модон бэлэдхэгдэхэ һаа, 933 кубометртэ хүргэгдөө.

Леспромхозоймнай коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ тон эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, модо бэлэдхэхэ томодхогдоһон бригаданууд эмхидхэгдэнхэй. Жолоошоднай энэ түрүү үүсхэлые мүн лэ халуунаар дэмжэжэ, 5 жолоошодһоо бүридэһэн бригадануудые эмхидхэжэ эхилбэ. Манай үнинэй жолоошон Николай Николаевич Кожевинэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд энэ жэлэй арба һарын туршада 39.399 кубометр модо ойһоо шэрэхэ даабаряа 44.743 кубометртэ хүргэһэн байна. В. В. Дробышевой бригадын гэшүүд хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 2287 кубометр модо зөөжэ, муу бэшэ амжалта түйлаба. Жолоошоднай томодхогдоһон бригадануудые эмхидхэһэн дээрэһээ машина бүридэ 1,5 дахин ехээр модо зөөдэг болобо. Автопаркымнай коллектив үсөөн машинануудаар ехэ модо ойһоо асарна.

Модо бэлэдхэгшэ Александр Петрович Плетневые абаад үзэе. Тэрэнэй бригадын 17 хүн 3 трактортай. Тэдэнэйнгээ хоёрыень тапалгаряагүй хүдэлгэнэ. Байгша оной 10 һарын туршада 37.558 кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 50.222 кубометртэ хүргөө бшуу. Энэ тоо баримтануудые юундэ дурданабиб гэхэдэ, шэнэ томодхогдоһон бригадануудые эмхидхэһэнэй ашаар бидэнэр техникээ улам һайнаар ашагладаг болообди. Энээнэй ашаар бага гаргашатайгаар модо ехээр бэлэдхэнэбди.

Лебяжинин пунктын коллектив шэнэ онол арга үйлэдбэридөө шадамар бэрхээр нэбтэрүүлдэг. Энээнэй ашаар лэ модо бэлэдхэдэг даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Эндэ мүнөө гурбан томодхогдоһон бригада хүдэлнэ. Эдэнэр хүдэлмэриин сагые, оньһон техникээ шадамар бэрхээр хэрэглэнэ. Энэ жэлэй арба һарын даабариһаа гадуур 12 мянган кубометр модо бэлэдхээ.

Н. И. Коноваловай хүтэлбэрилдэг Журавлихын пунктын коллектив 55 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ даабари бүри ноябриин 15-да дүүргээд, мүнөө 1977 оной түсэбөөр модо бэлэдхэжэ байна. Энэ коллектив жэлэй дүүрэтэр үшөө 8 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр социалис уялга абанхай.

Манай Баргажанай леспромхозой коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ нигэжэ яһалай оролдожо, шадаха зэргээрээ хүдэлнэ. Бидэнэр жэлэй даабариһаа гадуур 10 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ уялгатайбди. Энэ уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула үшөөл шангаар хүдэлхэ болонобди.

В. ИЗМАЙЛОВ,
Баргажанай леспромхозой ахамад инженер.

КУБЫН НАЦИОНАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

ГАВАНА. (ТАСС-ай корр.). Кубын арадай засагай парламентын Национальна ассамблейн нэгэдэхи сесси дүүрэбэ. Ороной шэнэ Конституциин үндэһөөр тэрэ Кубын Республикын Гүрэнэй Соведые һунгаа. Гүрэнэй Совет хадаа орон дотор, мүн уласхоорондын оршом соо Кубын гүрэнэй дээдэ коллегиальна түлөөлэгшэ болоно.

Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ ба правительствын толгойлогшо Фидель Кастро Рус Кубын Республикын Министрнүүдэй Соведэй бүридэл тухай дурадхалые ассамблейн депутадуудай баталамжада табяа. Эдэ дурадхалынь нэгэн дуугаар баталагдан абтаа.

Фидель Кастро Рус — Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Рауль Кастро — Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Освальдо Дортикос, Карлос Рафаэль Родригес, Рамиро Вальдес Гильермо Гарсиа, Жоэль Доменеч, Флавио Браво, Диоклес Торральба, Белармино Кастилья гэгшэд Түрүүлэгшын орлогшонор болобо. Рауль Кастро — Революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министрэй. Исидоро Мальмиерка гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалда һунгагдаа.

Гадаадын айлшад Национальна ассамблейн депутадуудые халуунаар амаршалба. СССР-эй Верховно Соведэй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов сесси дээрэ үгэ хэлээ. Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро Руста Л. И. Брежневэй, Н. В. Подгорныи, А. Н. Косыгинай эльгээһэн амаршалгын телеграмма уншахадань, депутадууд удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба.

Дурасхаалта бэлэг — «Соведүүдэй Бүхэроссиин II съезд дээрэ В. И. Ленинэй Совет засагые соносхожо байһан тухай» зурагые Г. В. Романов СССР-эй Верховно Соведэй үмэнэһөө Кубын Республикын арадай засагай Национальна ассамблейдэ нэрьемэ альга ташалган доро барюулаа.

Национальна ассамблейн түрүүлэгшэ Блас Рока тобшохон үгэ хэлэжэ, нэгэдэхи сессиие хааба.

Республикымнай ажалай үдэр

ФОТООЧЕРК

1. АРБАН ЮҺЭН ЖЭЛДЭ...

ХЭЖЭНГЭ тосхонһоо холо ...шэ, урда тээнь хуурай до... үнсэг дээрэ Хэжэнгын ...хозой мал шахан тарга... гүүртэ оршодог юм. Үглөөнэй жабар тала ...даар тооһорно. Хазаарай ...аригай хан гэһэн сууанда үбһэ шэрэжэ ябаһан ...лад хүлэгүүдэй аблан тоя ...энээр соностоно.

Мал шахалгын гүүртэдэ ...хэдэмнай, малшад үхэрүүдээ хорео соо гарганхай, ...э үгэжэ байба.

Хэжэнгын совхозой түрүү ...шадай нэгэн Даша Жигмитовтэй уулзанабди. Энэ ...хэрнай һүри үбһэ задалжа ...ы һалаг асална. Хорео ...байһан пая гаран үхэ...нь ээнээ танижа, уянга... үүгэнэлдэн, газарта ...гдаһан сэл хүхэ үбһэн ...шэ тэгүүлнэд.

Даша Жигмитовые бидэ...р үнинэй танилабди. Юуб ...эдэ, энэ нютагнай мал ...ал дээрэ хүдэлжэ эхил...р аяар арбан юһэн жэл ...ложо байна бшуу.

— Мүнөө би 49 наһанайн ...саһа гэшхээд ябанаб ...ынхеэр хэлэхэдэ, арбан ...аан наһатайһаа колхо... ажал хэжэ эхилэгдээ юм. ...э Дободоо (түрэһэн нютаг...нь) хонишоноорше ...аллааб. Ингээд лэ ябаг...даа. Һүүлэй жэлнүүд... үхэршэн болоо гээшэ ...об. Теэд ябаһан лэ га...раа, хэһэн лэ ажалдаа ...алаараа оролдоо боло... — гэжэ Даша Жигмитов ...ээнэ.

Даша Жигмитовэй оролдо... ажал тухай тоо, баримтануудые дурдахынгаа урда тээ өөр тухайнь тобшохоноор хөөрэе.

Үнэхөөрөөшье ямаршье ажалда ябахадаа, нүхэр Жигмитов үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ тэрээндээ хандадаг хүн юм. Тэрэнэй үбсүүндэ «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн хоёр тэмдэг яларна. Даша Жигмитов энэ жэлдэ ВДНХ-гай бронзо медальда хүртэжэ, алтан часаар шагнагдаа. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Хэжэнгын сельсоведэй депутат.

Иимэ хүн Хэжэнгын совхоздо малшанаар ажалладаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даша Жигмитов.

Г. ДАШАБЫЛОВ,
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЭ

...риин аймагай Хүрбын ...эй хүдэлмэришэд ар... табан жэлэйнгээ ту... ...ын жэлдэ абаһан социа... ...лгаяа, түсэбтэ дааба... ...даа амжалтатайгаар ...лхын тула үдэр бү... шармайн оролдоно. ...адай социалис уялга... амжалтатайгаар дүүр... ...эрэгтэнь совхозой пар... организаци харуулан ...улха хэрэгсэл, бюллетэнын газетэ гэхэ мэ...үбөөр, шадамараар хэ... Гадна энэ хүдэлмэ... пропагандист, полит...атор, агитатор болон ...нуудые олоор хабаа...

...ахын мэргэжэлтэд Д. ...ков, А. Вахрушев, В. Гороховская, А. Бутина, З. Дондокова, И. Мартынов болон бусад хүндэтэй болонхой. Юуб гэхэдэ, агитаторнууд, лекторнүүд, политинформаторнууд холын отара, һаалиин газарнуудта ошожо, парти ба правительствын шиидхэбэри тогтоолнуудаар, мүн уласхоорондын байдал тухай хөөрэлдөө хэнэ, республика, аймаг, совхоз соохи һонинуудые хөөрэжэ үгэдэг заншалтай.

Совхозой хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөн үргэн дэлисэтэйгээр ябана. Юуб гэхэдэ, совхозой малшад даабаряа, социалис уялгаяа һайн мэдэнэ. Малшадай байрануудаар ябажа харахада, плакат, уряа лозунг, социалис мүрысөөнэй гурим, ажалай ябаса харуулһан дүнгүүд, коллектив бүхэнэй квартал, һара бүри бүтээхэ хүдэлмэриин түсэб эли тодо харагдана.

Парткомой заседани дээрэ үе-үе болоод лэ отделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд социалис мүрысөөнэй ябаса тухай тоосодог. Малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ шухала хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

...ТАСЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

...үдэрнүүдтэ «Сельхоз...ка» нэгэдэлэй аймагай ...ениин оньһожоруулаг... отрядай механизатор... ажахынуудай поли... наг шэбхэ, торфтой ...оһон минеральна үтэг... гаргажа байна. Жэ...инһээ хойшо тус отря...гэшүүд 21.800 тонно ...13 мянган тонно шэб... ...и дээрэ гаргажа та... Энэ ажалда дүршэл... механизаторнууд Кон..., Михаил, Александр, ...девууд, Александр Ли..., Константин Кобелев, ... Буряков, Алексей ... Геннадий Исаев болон бусад эрхим амжалта түйлана.

Тариалан һайнаар үтэгжүүлжэ, ерэхэ жэлдэ ороохо тариянай баян ургаса хуряахын тула тус отделенидэ үшөө нэгэ отряд эмхидхэгдэжэ, Саянай собхозой захил бүтээхээр бэлдэжэ байна.

Эдэнэр байгша ондо колхоз, совхозуудай поли дээрэ 5 мянган тонно наг шэбхэ, эды шэнээн торф гаргажа тараахаар хараалагдаһан түсэбөө заабол бэелүүлхэ зорилготой.

Л. ИРИНЦЕЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Түнхэнэй аймаг.

ЛИТЕРАТУРА, ИСКУССТВЫН ҮДЭРНҮҮД ДҮҮРЭЭ

Байгша оной декабриин нэгэнһээ декабриин дүрбэн болотор Буряадай литература болон искусствын үдэрнүүд Мухар-Шэбэрэй аймагта боложо дүүрэбэ.

Декабриин 4-нэй үдэшэ Мухар-Шэбэрэй аймагай Соелой ордон соо хүн зон олоороо сугларба.

Тэдэнэр оперо болон баледэй артистнуудай табиһан ехэ концерт хараа.

Декабриин 4-нэй үдэшэ Хонхоло тосхоной ажалшад гүрэнэй ород драмын театрай табиһан «Не всё коту масленица». Хүсөөтэ һуурин найхид Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрайхидай табиһан «Алтан бэһэлиг» гэһэн зүжэгүүдые хараа. Тиихэдэ Түгнэ, Никольск тосхонойхид Улаан-Үдын куклануудай театрай табиһан «Кащей Бессмертный» гэһэн зүжэг хаража баясабад.

Шаралдай тосхоной ажалшад уран зохёолшод И. Калашников, А. Румянцев, Г. Чимитов, уран зураашa А. Казанский гэгшэдтэй уулзаа.

Ингэжэ литература болон искусствын үдэрнүүд хадаа зохёохы ажалтай хүнүүд болон хүдөө нютагай ажалшадай хоорондохи холбоо харилсаанай улам бэхижэжэ байһыень эли тодоор гэршэлэн харуулба.

Г. ТОГОЛОЕВ

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

...ЭР Е. Н. СКУБАРЕНКЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ...ХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...убликын партийна, ажахын органуудта удаан саг ...а үрэ ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр ...а гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, загаһанай про...мышленностиин Байгалай үйлэдбэриин нэгэдэлэй гене... директор Скубаренко Евгений Николаевичые Бу... АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэ... грамотаар шагнаха.

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

...н-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
...6 оной декабриин 3.

X ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

БАРИЛГА ТҮРГЭНӨӨР ХЭХЫН ТУЛА

Эхэ оронойнгоо экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, ажалшадай байдал һуудалые улам һайжаруулха гэһэн шиидхэбэри партиин XXV съезд дээрэ баталан абтаа бэлэй.

Табан жэл соо бүхы дээрээ 550 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд орон доторнай баригдахаар хараалагдана. Байрын гэрнүүдэй барилгын шанар һайжаруулагдаха, газаада түхэл янзань гоё, досоогоо таарамжатай зохид болгогдохо.

Манай ЛВРЗ-гэй капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэд ехэнхидээ 80 бүлэ айлай орохо 1—306 сериин гэрнүүдые баридаг һэн. Эдэ гэрнүүдэй таһагуудынь, илангаяа корндорнуудынь уйтан, ажалшадта ехэ таарамжагүй һэн. Һаяшаг манай барилгашад шэнэ түхэлэй 114 сериин гэрнүүдые бариха проект абаба. Эдэ гэрнүүд табан дабхараар баригдаха. 70 бүлэ айл орохо. Таһагуудынь уужам. Эдэ гэрнүүд соо түбхинэһэн хүн зондо яһалал таарамжатай байха гээд һанагдана.

Шэнэ сериин гэрнүүдэй барилга орёо нарин байха юм. Өөрынгөө мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлэнгүйгөөр шэнэ сериин гэрнүүдые түргэнөөр барихань бэрхэтэй болохо гэжэ хүдэлмэришэн бүхэн һайн ойлгоно. Энээн дээрэһээл бидэнэр инженерно-техническэ мэргэжэлтэдэй үнгэргэдэг хэшээлнүүдтэ, тусгаар һуралсалнуудта ябалсанабди.

Арбадахи табан жэлэй туршада манай ЛВРЗ-дэ байрын гэрнүүд бүри олоор баригдаха юм. Хэрбээ урдань жэлдээ 80 бүлэ айлай орохо хоёр гэр баридаг һаа, 1977 ондо 70 бүлэ айлай орохо дүрбэн гэр барижа, ашаглалгада тушааха даабаритайбди. Байрын гэрнүүдэй барилгада иимэ ехэ мүнгэнэй һомологдодог болоһониинь тон һайшаалтай. Гэрнүүдэй барилгада һомологдоһон мүнгэ тон гамтайгаар хэрэглэхэ, түсэбөөр хараалагдаһан барилгануудые саг болзортонь сүм ашаглалгада тушаахын тула манай барилгашад бүхы хүсэ шадалаа гаргаха болоно бшуу.

Мүнөө шулуушадай хоёр бригада эмхидхэгдэбэ. Нэгэ бригадыень би хүтэлбэрилнэб. Хоёрдохи бригадыемнай Николай Данилович Вторушин даажа абанхай.

Манай капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ яһала һайнаар хүдэлнэ. Арба нэгэн һарын даабари амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. 80 бүлэ айлай орохо хоёр гэр баригдаһан байна. Нэгэ гэрыень ноябриин 7-ной урда тээхэнэ ашаглалгада тушаагаа һэмди. 80 бүлын хоёрдохи гэрэй дотор хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Энэ гэр декабриин гушаадаар тушаагдаха юм. Тиигэхэдэ үшөө аптекын томо байшан баригдана. 1976 оной даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн зорилготойгоор социалис мүрысөөн үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлэгдээ бэлэй. Доторой арга боломжонуудые хэрэглэхэ, оньһон техникэсэ бүтээсэ ехэтэнгээр ашаглаха гэһэн эрилтэ мүнөө хүдэлмэришэн бүхэнэй урда табигдана.

Бидэнэртэ тиимэ арга боломжонууд бии гү? Яһала бии гэжэ хэлэхэөр байна. Жэшээлхэдэ, зундаа хоёр халаанай туршада барилга хэхэ хэрэгтэй. Тиигээ һаа барилгада хэрэглэгдэдэг бүхы техникэ хүсэдөөр ашаглагдаха болоно. Шэнэ табан жэлдэ бүри ехэ барилга хэгдэхээр хараалагдаба. Хүдэлмэришэдые тиимэ олоор хаанаһаа олохобши. Доторойл арга боломжонуудые бүри һайнаар хэрэглэхын тула оролдохол ёһотой болоно. Иигээд үбэлэй үедэ хоёр халаанай туршада барилга хэхэ гэжэ шиидэнхэйбди.

Республикымнай барилгашад шэнэ онол аргануудые хэрэглэнэ. Жэшээлхэдэ, Буряадай барилгын управлениин 1-дэхи СМУ-гай хүдэлмэришэд подрядна аргаар барилга хэжэ эхилэнхэй. Социалис Ажалай Герой П. А. Полторацкиий шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар бүхы объектнүүдэ саг болзортонь ашаглалгада тушаадаг болонхой. Бидэнэр, ЛВРЗ-гэй барилгашад, энэ онол арга хэрэглэдэг болоо һаа, бүри һайн үрэ дүн туйлаха арга боломжо бии гэжэ һананабди. Манай таһагай коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гээд дээрэ хэлээ һэм. Бүхы хүдэлмэришэдэй ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа хүдэлһэн дээрэһээл барилга хэхэ даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Минии хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив байгша оной 10 һарын туршада 500 мянган түхэригэй барилга хэхэ даабаряа 503 мянганда хүргөө һэн. Ноябрь һарада 49 мянган түхэригэй барилга хэхэ даабари 52 мянганда хүргэгдөө. 80 бүлэ айлай орохо хоёр гэрэй торхо саг болзортонь дүүргэжэ, дотор талын хүдэлмэри хэгшэдтэ тушаагаа һэмди. Тиигэхэдэ аптекын корпус барилсаабди. Энэ барилга дээрэ бетоноор шудхажа хэхэ ажал тон ехэ байгаа. Гэбэшье энэ барилга саг болзортонь дүүргээ һэмди. Мүнөө 70 бүлэ айлай орохо гэрэй һуури табяад, торхыень барижа байнабди. Энэ гэрэйнгээ хоёрдохи дабхарые шэнэ жэлэй урда тээ барижа дүүргэхээр социалис уялга абанхайбди.

Бригадымнай гэшүүд үнинэй шулуушад К. И. Гаврилов, Л. Н. Ларкин гэгшэд халаанай туршада 2—2,5 кубометр хана барижа, даабаряа 10—15 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Кранай машинистка Галина Бражникова барилгада хэрэгтэй материал һаатуулангүйгөөр асаржа үгэдэг. Цемент болон бетоной холисо һайн шанартайгаар хэгдэжэ, һаадгүйгөөр асарагдадаг болонхой. Заводоймнай бетоной холисо хэдэг цехэй коллектив һүүлэй сагта ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, барилгын материалаар дутамаггүйгөөр хангана.

Барилгашад шэнэ онол арга хэрэглэн, дундаа эбтэй эстэйгээр, нэгэ һанал бодолтойгоор хүдэлөө һаа, һайн үрэ дүн туйлаха шадалтай.

Жэшээлхэдэ, Н. Д. Вторушин һаяшаг бригада эмхидхээ. Эндэ яһала дүршэлтэй барилгашад суглараа. Эдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэнэ, арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэнэ. Энээн дээрэһээл түргэнөөр барилга хэжэ, даабаряа үлүүлнэ ха юм.

Ленинэй ордено ЛВРЗ-гэй капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэдэй урда тон ехэ зорилго табигданхай. Тэрэнээ бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа гаргаха болонобди. Ашаг үрын, хүдэлмэриин шанарай табан жэлдэ муугаар хүдэлжэ огто болохогүйнь эли.

«Һулад хайлуулагшад болон барилгашад, нефтянигууд болон шахтёрнууд, бүд нэхэгшэд болон эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэд машина бүтээгшэд ба химигүүд, энергетигүүд болон транспортнигууд социалис индустриин бүхы хүдэлмэришэд байгша оной амжалтануудые батадхаад, урагшаа, ажалай шэнэ амжалтанууд тээшэ бүри түргэнөөр дабшаха бэзэ, — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Октябриин 1976 оной Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ.

Туйлаһанаараа һаналаа амаржа болохоор бэшэ. Бидэнэр, барилгашад үдэрһөө үдэртэ улам шангаар хүдэлжэ ажалшадтаа байрын гэрнүүдые бүри олоор, эрхим шанартайгаар барихабди.

М. БЕССОНОВ.
ЛВРЗ-гэй ОКС-ын бригадир.

ФОТООЧЕРК

2. АРБАН ЮҺЭН ЖЭЛДЭ...

МАЛ ШАХАЛГЫН энэ гүүртэдэ 700 гаран үхэр харууһалагдана.

... Гүүртын газаа ерэхэлээрээ, багахан ямаршьеб нэгэ һууриинда хүрэбэбди гэжэ ганахаар. Арбаад гэрнүүдэй хоолоннуудһаа утаан бааяжа, жабартай огторгой өөдэ хөөрэнэ.

Бригадир Виктор Раднаевич Рабданов өөрынгөө «һууриин» соогуур бидэниие дахуулан ябаха зуураа, һонирхолтой юумэ хэлэжэ үгэнэ:

— Мал шахан таргалуулха гээшэмнай тиимэшье амархан бэшэл хэрэг байшоо. Мээл, малда амаарнь гаратар үбһэ тэжээл, талха таряа эдюулээд лэ, таргалуулаад лэ гүрэндэ тушаажархихада бараг ааб даа гээд зарим хүн һанадаг ёһотой. Бидэнэр өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ тэжээл бэлдэнэбди. Энэ жэлдэ 2.300 центнер үбһэ сабшажа, һайхан зандань һүрилөө һэмди. Тиихэдэ 500 гаран центнер һолоомон бэлдэгдэнхэй.

...Үхэршэн Даша Жигмитовтэй дахин хөөрэлдэнэбди. Нүхэр Жигмитов мал бэлшээн, шахан таргалуулха талаар бага бэшэхэн дүй дүршэлтэй болонхой.

Зунай сагта үүр сүүрээр үхэрнүүдээ бэлшээридэ гаргажа, үглөөнэй һэрюундэ һайса адуулна.

— Үхэр гээшые ходол уһалхада һайн юм. Энэ минии һанал юм аабза. Садаһан мал ундаархаг гэжэ мэдээжэ. Халуу шаташахада, ямар үхэр бэлшэжэ үгэхэб. Тиигээд үдэшын һэрюундэ, һүниндөө ходо адуулнаб, — гэжэ Даша Жигмитов хөөрэнэ.

«Тарган табан хоногой» гээд зүб хэлсэдэг. Хэршье тарган малые муушагаар хэдэн хоногто адуулбал гү, али нэгэ үдэр тиигэд гээд орхижорхибол, тэдэ гансата т[...]ража эхилдэг.

Мүнөө Даша Жигми[...] үхэр бүхэндөө үдэр бүри д[...] бэн килограмм бурду[...] гурбан килограмм үбһэ, г[...] бан килограмм зелён[...] эдюулнэ.

Даша Жигмитов хадаа ж[...] лэй эхиһээр бүхы үхэрн[...] дэйнгээ шэгнүүрые һайса [...] мээһэн байна. Сентябрь һа[...] соо үхэр бүхэнэй шэгнүүр[...] сүүдхэдээ 950, октябрь һа[...] соо 900 граммаар нэмэ[...] шадаһан. Һаяхан ноябрь [...] ра соо 15 үхэр гүрэндэ [...] шаагаа. Тэдэнэйнь толгой [...] риин шэгнүүр дунда зэрг[...] 394 килограмм болоһон [...] ха юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: [...] ша Жигмитов ажал дээ[...] Түрүү малшадай шахам[...] нууд.

Г. ДАШАБЫЛОВ
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ.

ХҮНДЭТЭЙШҮҮЛЭЙ НЭГЭН ЮМ

Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн, үнинэй механизатор Дагба Онгорович Малзуров 30-аад жэлэй туршада энэ мэргэжэлээрээ ажаллана.

— Дагба Онгоровичой шадаха, мэдэхэгүй юумэниинь үгы, ёһотойл «алтан гартай» хүн гээшэ, — гэжэ эндэхид хэлсэдэг.

Үнэхөөрөөшье, Дагба Онгорович тракторист, комбайнер, жолоошон, пеэшэншэншье болоод ябаа һаа, газардахагүй даа. Мүн лэ модошо, түмэршэ дарханай, электрогагнууршанай ажал жэншэдгүй һайнаар дүүргэжэ шадаха хүн юм. Тиимэһээ тэрэ элдэб оньһон техникэтэй сүлөө сагтаа носолдохо дуратай. Д. О. Малзуровай фотозураг Түнхэнэй аймагай суута уралан нарижуулагшадай дунда аймагай түб Хэрэндэ үлгөөтэй байдаг.

Найман жэлэй урда тээ һолоомо шэрэхэ тэргэ уралан бүтээхэдэнь, тэргэнүүдынь аймаг доторхи ажахынуудта үргэнөөр хэрэглэгдэдэг боложо, мүнөөшье болотор, ехэхэн туһа хүргэнэ. Харин 4 жэлэй саада тээ нүхэр Малзуров таряа хуряадаг СК-3, СК-4 гэһэн хуушанай түхэлэй комбайнуудта силос хуряадаг түхеэрэлгэ таарyулан табиһан юм. Тиигэжэ эдэ комбайнууд силос хуряадаг комбайнуудһаа дутамаггүй һайнаар кукурузын үндэр баян ургаса хуряана.

Нүхэр Малзуров Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаһан намтартай. Тиихэдээ танкист ябаһан юм. Эрэлхэг зоригтойгоор немец фашистнуудтай тулалдаһанайнгаа түлөө тэрэ дайшалхы хэдэн олон медальнуудаар шагнагдаа бэлэй. Хэды дахин шархатаһаншье байха. Дайсанаа урагшатайгаар даралсажа, түрэл нютагаа бусахадаа, нөөхил «булад хүлэгөө» жолоодожо, алдарта замаа үргэлжэлүүлээ һэн. Амгалан сагай үедэшье тракторист болоһон сэрэгшэ ажахын түрүүшүүлэй зэргэдэ ябалсаа. Ажал хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандажа, бусад нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулан хүдэлөө.

Байгша ондо тус ажахын Таһархайн отделениинхид тарянай 800-гаад гектар газарай гектар бүриһөө 14.6 центнер таряа хуряажа, колхоз соогоо түрүүлээ һэн. Отделениинхидэй энэ амжалтада үнинэй механизатор Малзуровай габьяа тон ехэ гэжэ тэмдэгламээр.

Дагба Онгорович өөрынгөө хүбүүдые механизаторай мэргэжэлдэ һургаа. Ехэ Бадма-Цырен хүбүүниинь МТЗ-50 түхэлэй тракторта хүдэлжэ, отделениин түрүү механизаторнуудай тоодо оролсодог. Хоёрдохи Дымбрыниинь механизатораар баһал магтаалтай һайнаар хүдэлнэ. Эсэгэ аханарайнгаа шэлэһэн зүргөөр гурбадахи Андрей хүбүүнииньшье гэшхэлһэн байна. Тэрэ мүнөө сэрэгэй албанда абтанхай.

Наймадахи табан жэлэй дүнгөөр Дагба Онгорович Малзуров Октябриин революциин ордендо хүртөө бэлэй. Мүн лэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан медаляар болон ВДНХ-гай олон медальнуудаар шагнагдаһан байна. Ажал хүдэлмэридөө амжалтатай ябаһанайнгаа түлөө Дагба Онгорович СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдажа, арад зонойнгоо этигэл найдабари, үгэһэн даалгабаринуудые жэншэдгүй һайнаар дүүргэдэг бэлэй. Үнэн сэхэ зантай ажалша бэрхэ нүхэрөө хамта хүдэлдэг нүхэдынь колхозой правлениин гэшүүнээр хододоо һунгадаг заншалтай.

Б. БИРБАЕВ.

РОСТОВСКО ОБЛАСТЬ. Атомна электростанцинуудай түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргаха Волгодонской заводой барилга түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Агуу Октябриин 60 жэлэй ойе угтуулан «Атоммашай» нэгэдэхи ээлжээн ашаглалгада үгтэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой корпусой хабсаралга ябуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ-ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

ҮРЭҺЭНЭЙ НЭГЭДЭЛНҮҮД

МОСКВА. (ТАСС-ай корр.). РСФСР-эй колхоз, совхозууд ургамалнуудай үрэһэ шэнжэлгые промышленна үндэһэ һуури дээрэ табижа эхилбэ. Республика дотор ажахынууд хоорондын үрэһэнэй 93 нэгэдэл эмхидхэгдээ, үрэһэ шанаржуулан һайжаруулха нэгэдхэгдэмэл 150 шахуу пункт байгуулагдаа. Эдэнэй туд бүхэнниинь сезоной туршада гурбаһаа 5 мянга хүрэтэр тонно үрэһэ гаргаха аргатай. Энэнь ороохото, тоһолиг ургамалнуудай, үбһэ ногооной ашаг ехэтэй шэнэ сортнуудые бии болгожо, үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлхэ, эрхим шанартай үрэнөөр тарилга хэхэ арга олгоно.

Пермскэ, Тюменскэ, Свердловско, Кировскэ ба бусад областьнуудай ажахынууд үрэһэ шэнжэлгые промышленна үндэһэ һуури дээрэ табилгада анхаралаа ехээр хандуулна.

НЮДЭ АЛДАМА ТАРЯАЛАНГАЙ ДУНДУУР

АЛМА-АТА. (ТАСС-ай кор. В. Гаижа). Казахай үргэн дэлюун, нюдэ алдама тала дайдын хойто хубидахи ороохо таряа ехээр ургуулдаг районууд дээгүүр Кустанай-Петропавловск гэһэн автомобильна шэнэ харгы баригдаба. Тэрэнэй һүүлшын участок ашаглалгада оруулагдаа. Шэнэ газарай ороохо таряа ашаһан хүндэ автопоезднуудай талалгарягүй ябахын тула шэнэсык тарилгадаг үргэн нэлэнхы таряалангай дундуур 440 километрэй харгы гаргагдаа.

Түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ Казахстанда 15 мянганһаа үлүү километр утатай дардам харгы баригдахаар хараалагдана. Газар таряалангай, мал ажалай захэ холын районуудые транспортаар холбохын тула ехэ ажал хэгдэхэ байна.

ҺААЛИШАНАЙ УГТАМЖЫН ТҮСЭБ

ОРЕЛ. (ТАСС-ай корр.). Орловско областиин Урицка районой «Луч революции» колхозой һаалишан Мария Ивановна Пахолкина 1977 ондо угтамжын түсэб областиингоо һаалишадай дундаһаа түрүүлэн абаба. Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ тэрэ харууһалжа байдаг үнеэдэйнгээ туд бүриһөө 4200 килограмм һү һааха уялга абаа. Энэнь байгша оной дүнгүүдһээ нилээд дээгүүр юм. Гэхэ зуура, тэрэ харууһалдаг үнеэдэйнгээ тоо толгойе хоёр дахин олошоруулхые шиидээ. Мүнөө һаалишан 50 үнеэ һаадаг болохо. 1977 ондо Пахолкина харууһалжа байһан үнеэдһээ 225 тонно һү абаха юм.

Элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэһэнэй, хүндэ хүшэр ажал хүдэлмэриие оньһожоруулһанай, һаалишадай ажалай ба амаралтын эрхэ байдалые һайжаруулһанай ашаар иимэ үндэр ехэ уялгануудаа дүүргэнэ бшуу.

«Луч революции» колхозой һаалишан М. И. Пахолкинагай, мүн бусад малшадай үүсхэлые партиин Орловско обкомой бюро һайшаагаад, энээниие дэмжэхыень областиин бүхы малшадые уряалһан байна. Колхоз, совхозуудай олон зуугаад һаалишад үйлэдбэриин үндэр үрэ дүнгүүдые туйлажа, Совет засагай 60 жэлэй ойе угтахые шиидээ.

НОРКЫН ФЕРМЭНҮҮДТЭ

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС-ай корр.). Примориин «Тавричанский» гэжэ норко үсхэбэрилдэг совхоздо манай орон дотор эгээл ехэ холодильник-хадагалалгын түхеэрэлгэ ашаглалгада оруулагдаба. Тэрэнэй камеранууд 45 мянган центнер багтаасатай.

Примориин хизаарай норко үсхэбэрилдэг бүхы совхозуудта загаһанай тэжээл «Тавричанский» гэжэ совхозой холодильник соо хадагалагдаха.

Иимэ рефрижераторнуудтүхеэрэлгэнүүд Алтайда, Сахалинда, Карелидэ баригдаха юм.

ШЭНЭ ИНСТИТУТ

КИЕВ. (ТАСС). СССР-эй Хүдөөгэй барилгын министерствын шэнэ институт — «Киевгипростройиндустрия» Украинын нийслэл хотодо эмхидхэгдэн байгуулагдаба. Түмэр-бетон зүйлнүүдые гаргадаг заводуудай, үргэлжэ ехэ ханатай байшан гэрнүүдые баридаг комбинадуудай ба хүдөөгэй барилгын бусад предприя[тинуудай] проектнүүдые зохо байна.

АХА ДҮҮ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ГРОЗНЫЙ. (ТАСС-ай корр. Г. Насонов). Хальмагай АССР-эй үдэрнүүд Чечено-Ингушетидэ эхилбэ.

Лекторнууд, пропагандистнууд, журналистнууд хальмаг арадай шэнэ, гэрэлтэ һайхан хуби заяан, тэрэнэй экономическа ба социально-соёлой туйлалтанууд, ороной бусад республикануудта элдэб янзын харилсаа холбоо тогтооһон тухай хөөрэхэ байна.

Хото городуудай, хүдөөгэй клубуудта, соёлой ордонуудта, библиотекэнүүдтэ номой выставкэнүүд, талаа хизаар нютагай ажалшадта зорюулагдаһан фотостендүүд нээгдээ. Совет Хальмагай хадаа үдэрнүүдэйнь жэлдэ Чечено-Ингушетидэ үнгэргэгдэжэ байһан табадахи автономито республика болоно.

ҺЭШХЭЛТЭЙ ХҮН

очерк

1.

...Партийна суглаан түлэг дундаа боложо байба. Элидхэл дүүрэнхэй. Тэрээн соо партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэдэ Хара-Шэбэрэй коммунистнуудай ямараар хабаадажа байһан тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдээ. Һүүлээрнь элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ эхилбэ. Хүнүүд ендэртэ гаража, үгэ хэлэнэ. Тон түрүүлэн колхозой эрхим һаалишадай нэгэн Гадна Ринчинова хэлэбэ. Тэрэнэй бүхы бодолынь тэжээлэй цех һайнаар хүдэлгэжэ, ехэ һүнэй түлөө тэмсэл дэлгэрүүлхэ гэһэн удхатай. Удаань түрүү хонишон Дондог Будаев үгэ абаба. Энэмнай һаяшаг шэнээр эмхидхэгдэһэн комсомол-залуушуулай хонишодой хоёрдохи бригадын заабарилагшаар табигдаа. Залуу хүбүүд, басагадаа толгойлон ябажа, даажа абаһан бүхы гурбан отарын 2.600 гаран хонидые эртэ, февраль, март һарануудта түрүүлхэ хүсэлтэй. Хотонуудаа шэнэ түхэлөөр, тала газарай ажахынуудай дүршэлөөр хабтагайгаар бариа. Тиигээд ОТФ-е даагша Болод Соржиев, солото механизатор Куснула Гатьятуллин.

Бальжинима Жанчипжапов баһал һанал бодолнуудаа хэлэхэ дуратай. «Теэд хэн гээшэбиб? Жэлһээ жэлдэ тогтонинги һайн дүнгүүдые туйладагшье һаа, ялас гэжэ эли гараагүй юрын лэ ахалагша хонишон ха юмбиб. Намһаа ондоо хэлэхэ зон олон байгаа аабза» гэһэн бодол тэрэниие һууриһаань үндэгэдшье гүүлэбэгүй. Бальжинима хүнүүдэй үгэ хэлэхые хананхатайгаар шагнажал һууба.

Колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Бальжинима Мажиевич Мажиев ендэртэ гараба. Жанчипжаповай хүндэтэй аха нүхэр, ажалайнь багша, урдаа хараха ударидагшань...

Бальжинима Мажиевичай үгэ хэлэжэ байхые шагнахадаа, ехэ юумэ мэдэхэ, халуун хүйтэниие үзэһэн, агитатор, хүтэлбэрилэгшэ хүн гээд хүрэ-хүрэһөөр ойлгохош. Тиимэһээл тэрэнэй хэлэһэн үгэ бүгэдые Жанчипжапов ухаан бодолдоо хадуун абана ха юм. Тиигэншьегүй яахаб даа. Түрэл колхозойнь мүнөөдэрэй байдал, үрэ дүнгүүд совет ороной, социалис хүдөө ажахын хүгжэлтын толи гэрэл, тодо гэршэ болоно бшуу. Нээрээшье шагнажа байхада Кировэй нэрэмжэтэ түрэл колхозойнь туйлалтанууд альган дээрэ мэтээр аржын үзэгдэнэ. Зарим тэдэ тоо, баримтануудыешье хараа һаа, амжалтанууд тухай тодоор хэлэжэ үгэнэ: арбаад мянган гектар таряалангай газар, тэрэниие хүрьһэ хамгаалха шэнэ онол аргаар элдүүрилдэг хоёр зуугаад механизаторнууд, минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэ хэрэглэлгэ; тиигэжэ бүхы ороохото ургамалай талмайһаа гектар бүриин дунда зэргээр 14 центнер таряа ургуулга; эсэстэнь гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө найманһаа үлүү дахин дүүргэлгэ!

Тиихэдэ мал ажалдашье жэшээгүй ехэ алхамууд хэгдээ. Хонин һүрэг 44 мянганһаа үлүү... Тэдэнэй арбан долоо хахад мянганһаа үлүүнь эртэ түрүүлэгдэхэ. Ноохон ехээр хайшалагдаа. Тэрэшэлэн үнеэн бүриин ашаг шэмэ дунда зэргээр 1.800 килограммда хүргэгдөө. Эдэ бүгэдын ашаар колхозой олзо жэлэй 940 мянган түхэригөөр ургажа, мүнөө хэдэн миллион гүхэриг болонхой. Колхозой зөөриин ургаха бүри Хара-Шэбэр һуурин үргэн ехэ, үндэр һайхан, городой түхэлтэй боложо һалбарна.

— Энэл даа, коммунистнуудай үндэр үүргын, ажалша зоной эдэбхи, оролдолгын аша үрэ! Манайда һэшхэлтэй хүнүүд олон байха, тэдэндэл юрэнхыдөө түшэглэнэбди, — гээд Мажиев үгэеэ дүүргэбэ.

Теэд һүүлээрнь үшөө хэдэн хүн хэлээ. Харин Жанчипжаповай һанаан сэдьхэлдэ түрүүлэгшын хэлэһэн үгэнүүд дулаан ульһа түхөөн байгаа. «Нээрээл колхозоймнай, саашань үргэдхэн хэлээ һаа, бүхы Агымнай округой туйлалтанууд ехэ гээшэ даа. Эдэ туйлалтанууд соо манайшье бишыхан хубита бии бэшэ аал?!» — гээд хонишон сэдьхэнэ...

2.

Суглаанһаа гараад, үмсьигөө «ГАЗ-69» машинада һууһаар гэр тээшээ шурьюулхадаа, Бальжинима хонишон өөр тухайдаа бодолнуудые толгой соогоо бусалган ябаба. Тэрэнэй ажалбадалай намтар тиимэшье баян бэшэ ааб даа. Гэбэшье, һанаандаа оруулхаар юумэнүүд бии һэн аабза.

...Тэбхэр хорёод жэлэй саана бэлэй. Бальжинима сэрэгэй албанда абтаа һэн. Армида суг абтаһан нүхэдэйнь олонхинь ябаган сэрэг болон артиллеридэ зууршалагдаа. Теэд Бальжинима хилын харуулай албанда эльгээгдэһэн юм. Тэндэхи албан, журам сахил онсо ондоо һэн ааб даа. Бальжинима гурбан жэлэй турша соо Эхэ оронойнгоо хилэ аршалалсаха зуураа, нилээд ехэ хатуужал абаһан байха.

— Хилын харуулда байхада ямар һэн бэ? — гээд зари нүхэдэйнгөө асуухада:

— Һүрөөтэйшье, харюусалгатайшье байдаг һэн. Дайсантайшье бэе-бэеэ агналсаха сагууд тохёолдодог һэн бэзэ. Теэд арад зонойнгоо һэшхэлдэ юунэйшье болоо һаа, тунхарихагүйб гэжэ һанагдаша һэн, — гээд, тобшохоноор харюусадаг байгаа.

Зүгөөр түнхарижа бахардаха саг тэрээндэ нэгэтэ тохёолдошоо бэлэй. Армиин албанһаа ерээд байхадань хайрата эхэнь — Нимын Цырегма наһа барашаһан байна. Наһаараа колхозой хонишон ябаһан, өөрыень дахуулан, хонишоной ажалтай танилсуулһан, ажабайдалай аян замда гаргаһан эхэнь. «Эжымни, барһан даа, эртэдэжэ ошобот даа» гэжэ аман соогоо дэмы-дэмы үгэлэн, Бальжинима унтаридаа ороод, гансаарханаа орой болотор сэдьхэлээ хүмэрюулһэн, олон хоногто зоригоо мохожо гажарһаншье байха. Тухайлхада, хүндэл байһан ёһотой даа. «Эжынгээ һэшхэлдэ һургаал захяаень дүүргэн, хэрэг ажалыень үргэлжэлүүлхэб. Нэрэ түрыень хухалхагүйб. Эжы шэнги үнэн сэхээр ябахаб» гээд һанаһаниинь үнэтэй ха юм даа.

— Тиигээд лэ хонин ажалда орожо, түрүүшын жэл хонишоной туһалагшаар, хойшодоо ахалагша хонишоноор хүдэлөө хүмби, — гээд тэрэ бүри хожом хөөрэдэг һэн. Түрүүшээр залуу хонишондо бэрхэтэйшэг байдаг һэн ааб даа. Теэд «иданаб, мэгдэнэб гэһэнэй үлүү бэшэ аал? Тэсээд лэ яба» гэжэ һанаагаа заһадаг байгаа бшуу. Тиихэ зуура, дүрбэн жэл соо түлгэ хонидые хараһан, һүүлээрнь мүнөө болотор эхэ хонидые даажа ябадаг юм.

Урдаа хараха эхеэ алдажархёод, гансаараа ябахада бэлэн бэшэ һэн. Нүхэртэй болохо гэһэн бодол сэдьхэлдэнь ородог болоһон юм. Тиигэжэ жэл үнгэрөөд байхада Бальжинима Мэдэг нүхэртэй боложо, гэр байдалаа зохёоһон байха.

— Бальжинима нэрэтэ! Шамайе һэшхэлтэй хүн гээд һанагшаб. Тиимэ байхадаа ядахагүйш. Хүршэ хонишодтоо туһалалсадаг, ниитынгээ зөөри гамнадаг. саашань үдхэлсэдэг байбал хэдыдэш, юугээрш гарзатахагүйш, — гэн колхозой түрүүлэгшэ хонишоноо урмашуулһаншье байха. Юундэб гэхэдэ, бригадирташье, ОТФ-е даагшадашье, түрүүлэгшэдэшье ажалай асуудалаар хандаха сагууд болодог байгаа.

Иигэжэ ябаха үедөө партиин гэшүүн болохо гэһэн хүсэл түрөө ха юм. Энээниие Бальжинима Мажиевич болон бусад нүхэд халуунаар дэмжэн, КПСС-эй гэшүүндэ абаа һэн. Тэрэ гэһээр өөрөөшье ехэ харюусалгатай болоһоноо мэдэрһэн юм.

— Теэд ажал хэрэгтэтнай бэрхэшээлтэ ушарнууд хэр тохёолдодог бэ? Иимэ асуудалда Бальжинима баһал ехэ харюу хэлэжэ үгэдэггүй.

— Энэ жэлэй май һара соо үбһэ хоолнай дууһажа, мэгдэхээн алдаа һэн. Теэд олоороо хэлсэжэ, оромыень олоо һэмди, — гээд лэ дүүргэдэг заншалтай.

Нээрээшье, «олон үгын олзогүй» гэһэндэл тэрэнэй үгэ дуугаа үсөөдхэдэг байһанниинь элитэ. Хабар түл абалгада Жанчипжапов ехэ анхарал хандуулдаг байна. «Хонидоо үбһэ тэжээлээр хангажа оролдодог, түрэлгын үедэ хурьгадай харууһые жэншэдгүй һайнаар эмхидхэдэг нүхэр юм» гэжэ нютагаархидынь дэмы хөөрэлдэдэггүй байгаа аабза. Энэ ажалдань хурьгашад ехэ туһа үзүүлдэг байна. Үнгэрэгшэ хабар илангаяа Бальжима Лубсанова, Бальжит Тугмитова гэгшэд эрхимээр хурьга абадаг зон гэжэ элирээ.

Түл абалгын дүнгүүд тухай һонирхоходомни, нүхэр Жанчипжапов халта миһэрээд:

— Яһала барагууд гээшэ ха. Һүүлшын гурбан жэл соо зуун эхэ хонин бүриин зуу тойроноор жэгдэрээ. Энэ жэлдэ 104 хурьган абтаһан байна. Тиихэдэ ноохон хонин бүриһөө гурбан килограмм хахад хайшалагдаа, — гэжэ харюусаа һэн...

• • •

Мүнөө Жанчипжапован гэр бүлэдэ тон харюусалгатай үе ерээд байна. Теэд коммунист хонишон һанаагаа ехээр зобоногүй. Малай үбэлжэлгые тэрэ һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Зургаан зуун хорёод хониндо эдюулхэеэ 500 гаран центнер үбһэ бишыхан Баиржаб хүбүүнтэеэ ябажа бэлэдхэһэн, мүн арба[...] һүри зелёнко хуряан а[...] газаагаа шэрэһэн байна. [...] концентрат абаха. Хо[...] өөрөө барижа дулаалаа, [...]рынгаа модон гэр саг[...] шэрдээ, газаагаа уһа [...] томо цистернэ газэрта [...]жа дулаалаа. Энэ цис[...] һээнь хонидые уһалхада [...] үдэр хүрэдэг.

Хонидынь февраль [...] соо түрэхөөр сентябрьда [...] жүүлэгдэһэн. Үрэжүү[...] Лубсанова Бальжимада [...] шод өөһэдөө хамһалсаһ[...]

Үбэлжөөндэнь хууши[...] дулаан хонидой байра[...] тэрэнь заһабарилагдаа [...] байранууд УД-1 гэдэг [...] ростанцяар гэрэлтүү[...] Бальжиниматан [...] 8—9 часта морин шарга[...] рэ үбһөө ашажа, тат[...] үбэрөөр хонидто та[...] үгэдэг, һүүлдэнь уһа б[...] хэжэ уһалдаг, тиигээд [...] шээридэ гаргажа наран[...] сэд оротор адуулдаг.

Иимэл даа ажал хэра[...] мүн бусадшье юумэндэ [...] хэлээрээ хандадаг з[...] үнэн сэхэ коммунист [...] чипжапов Бальжиними[...] шэмнай. В. И. Ленинэй [...] рэһөөр 100 жэлэй он[...] даль болоод олон хүнд[...] грамотануудаар ша[...] хай. Иигэжэ коммунист [...] нишон түсэбтэ табан [...] жасада өөрынгөө туһа [...] ри оруулан, Октябриин [...] люциин 60 жэлэй ба [...] гойнгоо 40 жэлэй ойдо [...] бэлдэжэ байһан габьяа[...]

А. ЖАМБАЛО[...]
Шэтын областиин
Агын округ.

...Э ШЭГЛЭЛТЭЙГЭЭР ...АЖАЛЛАНАБДИ

...эй ЦК-гай һаяхан ... октябриин Пленуми... дхэбэри, тэрээн дээ... ин ЦК-гай Генеральн... тарь Леонид Ильич ... хэлэһэн үгэ хадаа ... хы ажалшадта, тэр... соёл-гэгээрэлэй эм... ануудай хүдэлмэри... ёнотой программа. ... лхы уряа, заабари ... Соёлой хүдэлмэри... хэн арбадахи табан ... рүүшын жэлэй ту... үргэхэ хэрэгтэ өөһэ... убитые оруулжа. ам... алтануудта хүн зо... лшадые зоригжуул... оролдоно.

...дай һайнаар амар... өтэй сагаа бодомжо... удха түгэс үнгэргэ... соёл-гэгээрэлэй ху... эгшэдэй түрүүшын ... бэелүүлхэ гол зо... юнхой.

...үедэ Соёлой байшан... эргэдэ шэнэ, ёһоной ... али ямар нэгэн по... түрүүлһэн асууда... улэг болон нэгэдэл... эмхидхэгдэдэг болоо. ... соёл гэгээрэлэй ... ргаанууд бүлэг зо... рхол татажа шада... лмэреэ шэглүүлэн ... оролдоно.

...һая айл болоһон за... лай нэгэтэ хөөрэл... жадаа, гэр доторой ... гуримшуулан эм... талаар бага бэшэ ... лнүүд гарадаг юм ... эжэ ойлгоо һэмди. ... бодомжолон, тус... гэрэй эзэн эхэнэр... рюулжа иимэ клуб ... гэжэ хэлсэбэбди. ... үй «Залуу айл» гэ... аргтай клуб байгуул... шинидээд, һая гэр бү... залуушуулые Соё... нгай зүблөөндэ ури... дээрээ «Залуу айл» ... бай совет һунгаба... ээрнь жэл соо хү... сэбөө тодорхойлон ... удаадахи зүблөөн ... алһан байгаабди. ... залуушуулай һо... хэмжээ ябуулганууд ... ай бэшэгдээ бэлэй. ... залуушуул айл бо... арба» гэһэн гаршаг ... үүшынгээ үдэшые ... бди. Тэрээн дээрэ ... хүндэлхэ, анхарал... оор гэр бүлэдөө ... тушаа һонирхолтой ... н болоо. Залуу... гадна, үни хада гэр ... эжо, ажабайдалай ... болоһон ахамад ... ндэ уригдажа, иимэ ... р байдалай харилс... аа хөөрэжэ үгэхы... эндэ хандаһан бай...

Түрүүшымнай энэ уулзалга залуу айлнуудые ехээр һонирхуулһан байгаа хаш Хожомоо залуу айлнууд манай клубта ерэдэг болоо һэн. Жэшээнь, бага үхибүүдые хайшан гэжэ зүбөөр, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэб, нарай үхибүүдтэ амтархана эдеэ хоол хайшан гэжэ буйлуулхаб, мүн ниитын газарта бэеэ хайшан гэжэ абажа ябахаб, стол хайшан гэжэ түхеэрхэб эдэ мэтын асуудалнууд суглараншадые ехэ һонирхуулаа. Тэрээндэнь харюусажа, эрилтэ хүсэлынь хангаха зорилгоор «Соёл болбосорол ба ажаһуудал» гэһэн үдэшэ үнгэржэ, энэ ли тушаа тусгаар мэргэжэлтэй хүнүүдые урижа, тайлбарилан ойлгуулхыень гүйгаа бэлэйбди

Удаадахи хэмжээ ябуулгымнай түсэбтэ һаяхан түрэһэн үхибүүдые баяр ёһололой оршон байдалда буридхэлдэ абаха гурим ёһо байһан Гинхэдээ «Иимэ сагта Тохой тосхондо түрөө» гэһэн гаршагтай тэмдэг бишыхан эрхэтэндэ зүүлгэдэг болообди Тэрэ үдэшэ залуу айл гэһэн клубай гэшүүд «Үхибүүд манай ерээдүй» гэһэн лекци шагнаа бэлэй.

Гадна манай Соёлой байшанда үнгэргэгдэһэн зүблөөнүүд дээрэ һонин кинофильмнүүд зүбшэн хэлсэгдэдэг, Улаан-Үдэ хото театрта, музейдэ ошолго, байгаалиин үзэсхэлэн һайхан газарнуудта амарха, сэнгэхэ хэмжээ ябуулганууд удаа дараалан бэелүүлэгдэдэг болонхой.

Аха классай үхибүүдтэ зорюулжа «Ая ганга», комсомолшууд болон залуушуулда «Комсомолой орон», Эдирхэн багашуулда «Түүдэг» гэхэ мэтэ һонирхолто уулзалганууд зорюулагдана.

Эдэ клубуудай хүдэлмэриин түсэб жэлэй болзортойгоор табигдадаг юм. Жэшээлхэдэ, «Ая ганга» гэһэн клубай үдэшэ дээрэ «Ширинии шэлэһэн харгы зам» гэһэн хөөрэлдөөн үүсхэгдэжэ, эдир үетэнэй дунда мэргэжэл шэлэн олохо бодомжо түрүүлһэниинь гайхалтай бэшэ. Тэрээн дээрэ Загастайн дунда һургуулиие дүүргэжэ гараһан агрономууд, инженернүүд, зоотехнигүүд, врачнууд, багшанар болон бусад мэргэжэлтэд уригдаа бэлэй.

«Комсомолой орон» гэһэн гаршагтай клубта ямар нэгэн һайндэрнүүдтэй дашарамдуулан һонирхолтой уулзалганууд болоно. Жэшээлхэдэ, Совет армида үдэшөлгэ болон залуушуулай таряаша-най ажалтай хуби заяагаа холболго гэхэ мэтэ. Мүн эндэ үдэшын һургуулида һурагшадта зорюулһан «Сэнхир галнууд» гэһэн үдэшэ баһал һонирхолтойгоор үнгэргэгдэнэ гээ һаа, алдуу болохогүй. Тэрэшэлэн «Хэтэдээ мүнхэ залуу наһан» «Загастайн комсомолой түүхэ тухай хөөрэнэбди» гэһэн аман үгын журналнууд эмхидхэгдэнэ.

Иимэ үдэшэвүүдэй һайн талань юуб гэхэдэ, түрүү дүй дүршэл олоной дунда түргэнөөр нэбтэрүүлхэ арга боломжо эндэ олгогдоно хэ юм. Зүгөөр иимэ үдэшэнүүдые һайнаар, зохидоор, һонирхолтойгоор эмхидхэхые оролдонобди. Энэ хадаа манай соёлой хүдэлмэришэдэй шадабариһаа, эмхидхэхы бэлигһээ ехэ дулдыдаха болоно.

Эндэ үшөө юу тэмдэглэмээр бэ гэхэдэ, иимэ хэмжээ ябуулганууд Загастайн сомоной Совет, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна комитет. Загастайн дунда һургуули болон бусад эмхи зургаануудтай халуун барисаа байгуулжа, соёл-гэгээрэлэй ажалда, амжалта туйлаха хэрэгтэмнай горитойхон нүлөө үзүүлдэг.

Туд бүриин һонирхол түрүүлмэ нэгэдэлнүүдэй ажал хэрэгээ яажа эмхидхэдэг, хайшан гэжэ түсэблэдэг тушаа уншагшадые һонирхуулжа магад. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд Соёл байшангай ниитэ түсэбтэй холбоотойгоор ябуулагдажа, энээндэмнай Тохой тосхоной олониитэ эдэбхитэйгээр туһалдаг гэшэ. Дээрэ дурсагдаһан зарим клубуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг нүхэд комсомолой комитедэй гэшүүн Любовь Дансаруновна, арадай хиналтын бүлгэмэй түрүүлэгшэ Максим Данзанов, 1-дэхи отделениин партбюрогой гэшүүд Дондок Очиров, Загастайн дунда һургуулиин багшанар Инна Дмитриева, Дулма Гуржапова, Тамара Махашкеева болон бусадта гүн сэдьхэлэй баясхалан хүргэмөөр.

Малай үбэлжэлгын үе соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгатай, сүлөө забдагүй саһа. Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэл түгэсэхэ тээшээ боложо байна. Тиимэһээ Тохой нютагайнгаа ажалшадай эрхим һайнаар ажаллаха, тэмсэхэ, социалис мүрысөөнэй дэлисэ улам үргэдхэхэ ёһотойл арга боломжо, нүхэсэл болгохо зорилготойгоор саашадаа бүри эршэтэй шангаар ажаллаха хүсэлтэй бди.

Н. ГАЛДАНОВА,
Сэлэнгын аймагай Загастайн Соёлой байшангай директор, Буряадай АССР-эй соёл культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

Мастер тогоошон, коммунис ажалай ударник Прасковья Ивановна Шевченко Улаан-Үдын столовонуудай трестдэ хорин хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна. Тэрэнэй даажа абаһан 2-дохи столовын коллектив коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Коллектив соо хорин гурбан хүн хүдэлнэ, тэдэнэр һара бүри түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнэ. Үнинэй тогоошод З. И. Комаровская, Д. Д. Эрдынеева, А. Я. Красовская гэгшэд ажалдаа шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ П. И. Шевченко.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

Партиин Буряадай обкомой пропаганда болон агитациин таһагай үмэнэһөө һарадаа хоёр удаа гарадаг «Агитаторай блокнодой» 22-дохи номер хэблэгдэжэ, уншагшадта эльгээгдэбэ. «Шалгарһан замаар» гэһэн түрүү бэшэгээр энэ номер нээгдэнэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй октябриин (1976 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдтэ энэ түрүү бэшэг зорюулагданхай.

СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб ба СССР-эй арадай ажахые 1977 ондо хүгжөөхэ түсэб тухай, мүн СССР-эй гүрэнэй 1977 оной бюджет тухай асуудалнууд партиин ЦК-гай Пленум, ССР Союзай Верховно Соведэй сесси дээрэ харагдаһан байгаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Пленум дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, арбадахи табан жэлэй гол зорилгонууд тухай хөөрэһэн юм. Энэ түрүү бэшэг сооһоо агитаторнууд ба политинформаторнууд өөһэдтөө туһатай материал, тоо баримтануудые олохо байна.

«Хүдөө ажахын хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» гэһэн статья эндэ толилогдобо. Республика дотор мал ажал болон таряалангые саашадаа ямар гол шэглэлтэйгээр хүгжөөхэб гэһэн асуудалда энэ статья сооһоо дүүрэн харюу абажа болохо.

Улаан-Үдын Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой залуу хүдэлмэришэдэй хамтын байрада ябуулагдадаг ниитэ-политическэ болон соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин дүршэл тухай хүмүүжүүлэгшэ А. Цынгуева эндэ хөөрэнэ. «БАМ: агуу барилгын юрын үдэрнүүд» гэһэн гаршаг доро барилгашадай сүлөөтэй сагаа яажа үнгэргэдэг тухай хэлэгдэнэ.

«Аха дүү социалис оронуудта» гэһэн нигэ гаршаг доро Вьетнамай Социалис Республика тухай А. Сербинэй корреспонденци блокнодой һүүлшын хуудаһануудта толилогдобо.

В. ИВАНОВА

ФОТООЧЕРК

З. АРБАН ЮҺЭН ЖЭЛДЭ...

ЖЭЛ БҮХЭНДЭ октябрь һарын эхеэр хүдөө ажахыч хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэр болодог.

...Тиихэдээ намарай дулаахан үдэшэ байгаа. Үхэрнүүдээ бэлшээжэ, бүхэли үдэртөө хээрэ ябаһан Даша Жигмитовэй гэртээ бусажа ерэхэдэ, баяртай мэдээсэл тэрээниие хүлеэжэ байба. Һамганиинь, баһал үхэршэн Санжима Нанзатова энеэбхилэн угтаа һэн:

— Шимнай нэрэ зэргэдэ хүртөөш.

— Юун бэ?

— Республикын габьяата малшан шамайе болобо гэжэ «Буряад үнэн» газетэ дээрэ уншаабди.

Зүб даа. Энэ үндэр нэрэ зэргэдэ Даша Жигмитов оролдосото ажалаараа, үнэн сэхэ хэрэгээрээ хүртөө.

Зунай эдиин сагта Даша Жигмитов харууһалдаг малдаа үбһэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө оролдоно. Тэрэ гар хадуураарынье, косилкаарынье үбһэ сабшахадаа, һүри халхадаа бэрхэ юм. Гэрэ үедэ һамганиинь Санжима Нанзатова үхэрөө адуулдаг.

Жигмитовтэн табан үхибүүтэй. Ехэ хүбүүн Дамдиниинь Улаан-Үдын электротехникумдэ һурана. Басаган Цыпилмань — 9-дэхи, Дамбань 7-дохи классуудта һурана. Соёлма Сэсэгма хоёр мүнөө баганууд.

Даша Жигмитовтэн баян бүдүүн ажаһууна. Мүнөөнэй айлда байдаг хэрэгсэл, эд бараан гэр соонь бүхэ бии.

— Шадалаараа оролдоод, ажаллаад ябаһан хүн гээшэнии хаанашье ядахагүй даа. «Мал тэжээһэн ама тоһолохо» гэһэн үгэ зүб байна даа. Юрэдөө манайхин малшад болоһоор ядалсаагүйбди гэхэдэ, алдуу болохогүй хаш, — гэжэ Санжима Нанзатова энеэбхилнэ.

Нигэжэ Хэжэнгын совхозой түрүү малшан Даша Жигмитов Эхэ орондоо тарган мяха тушаахын түлөө оролдожо ябана.

— Үбэлжэлгэ эхилээ даа. Тэжээл хоолнай һаһала бии. Малаа шахахал байхабди, — гэжэ тэрэ найдалтайгаар хөөрэнэ.

...Баяраа хэлсээд, түрүү малшанда үшөө ехэ амжалтануудые хүсөөд, мордобобди.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Мал шахан таргалуулдаг гүүртын бригадир В. Р. Рабданов (зүүн гарһаа) Д. Жигмитов хоёр. 2. Даша Жигмитов, Санжима Нанзатова — бага басагадтаяа.

Г. ДАШАБЫЛОВ,
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

...ГАРИИН ТҮБ ...Н ТАБАН ЖЭЛ

Ябажа байгаа тү... н жэл Болгариин ... тын индустриальна хүгжэлтэдэ ниилээд ... шалта оруулха юм. ... лон хэлэхэдэ, гэр ... д олоор баригдаха, ... шэнэлэгдэхэ. ... түхеэрэлгэнүүдые ... ай, түрүү шэнэ ... нэбтэрүүлһэнэй ... б хотын промышленн... 1976—1980 онууд... процентээр ехэ ... гаргаха юм. Гол ... предприятинуудта ... ин хэмжээн бүри... лхэ байна. ... хотын гудамжануу... айнуудые гоё һай... о талаар ойрын ... ехэл ажал хэгдэ... алагданхай. Гадна ... спорт хүгжөөлгэдэ ... гаргашалагдана.

...ДЭ НЭЭГДЭҺЭН ...ЖЭЛЭЙ ЯАРМАГ

...ИН. Жабар Үбгэн ... хотынхидта харагда... алдуу бэшэ. Юун... эрээ гээшэб? Ни... атай шалтагаан бии ... абар Үбгэн тон ха... тай даабаритай ... энэ жэлэй заншалта ... түлхюур хотын ... министрта үгэхөө ... байгаа. Яармагай ... үхибүүд, мүн ехэ... ехэтэ хүлеэгээ бэ... маг одоошье нээгдэ... 5,5 гектар талмай ... Түб хотын тэгэн ... оршодог сэсэрлигые ... али Александерплац ... а Яновицбрикке гэ... э хүрэтэр нэмжынэ. ... тэг дунда элдэбын ... талаар ялагашаһан ... р үндэртэй хасуу... харагдана.

...АТОМНА ...ТРОСТАНЦИ ...ИЛГА ДЭЭРЭ

...ЕШТ. Пакшада ба... байһан атомна ... нциин торхо, мүн ... амһабариин барил... дэр бүри үндынэ. ... ехэ барилгада ... нганһаа үлүүтэй ... лнэ, 440 мянган ... хүсэтэй түрүүшын ... ашаглалгада ту... тула тэмсэнэ. ... рилгые Венгриин ... ууд шефгээ абаһан юм. Барилгын али бүхы ажал хэхэһээ гадна, атомна электростанци бодхоолгодо хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые республикын гуша гаран предприятиһаа абалсана.

Пакш һуурин хараһаар байтар хубилна. Гурбан жэлэй туршада зургаан зуун гэр бүлын байха гэрнүүд баригдаа. Һаядаа дунда һургуули, соёлой байшан баригдажа эхилээ.

ХАРИЛСАН ТУҺАЛАЛСАҺАНАЙ АШААР

БУХАРЕСТ. Социалис Румыниин машина бүтээдэг предприятинууд 1976 ондо мянгаад шахуу зүйлэй продукци гаргаһан байна, гаргашье.

Энэнь Румыниин машина бүтээгшэдэй туйлаһан амжалтые эли бодо гэршэлнэ. Шухалань гэхэдэ, Советскэ Союзтай, мүн аха дүү социалис оронуудтай харилсан туһалалсаһанай ашаар иимэ ехэ туйлалта хэгдэһэн байха юм.

АХА ДҮҮ ЁҺОНОЙ ТУҺАЛАМЖА

ВАРШАВА. Польшо 1947 оной март һарада Советскэ Союзтай эрдэм-техникын талаар харилсан туһалалсаха хэлсээ батлаһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо СССР найман мянган бүлэг техническэ документаци Польшодо үгэһэн байха юм. Тэрэ тоодо гурбан зууһаа үлүүтэй промышленна томо объект оролсоно.

Тиихэдэ Польшо энэ хугасаада табан мянгач шахуу бүлэг техническэ документаци СССР-тэ үгэһэн шуу.

ТАМХИН — РЕСПУБЛИКЫН БАЯЛИГ

ГАВАНА. Кубын Пинар-дель-Рио гэжэ провинцида тамхи тарижа эхилбэ. Ороной тамхи ехээр тарижа ургуулдаг тус районой ажалшад энэ ажал эрхилэлгэдэ һайнаар бэлдээ. Таряашад үтэгжүүлгэ саг соогоо хэһэн, хүдөө ажахын техникээ түгэс заһабарилһан байгаа.

Тамхи үйлэдбэрилгэ Кубын хүдөө ажахын сллэо ехэтэй һалбаринуудай нэгэниинь болоно. Хүдөө ажахы продукци үйлэдбэрилгын ниитэ хэмжээндэ тамхин саахарай тростнигай удаа хоёрдохи һуури эзэлдэг юм.

(ТАСС).

ХЭЛЭН — ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ТҮЛХЮУР

(Нэгэдэхи класста шэнэ программаар түрэлхи хэлэ заажа байһан багшанарта методическа туһаламжа)

Үхибүүдые һургаха ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ажабайдалтай тон нягта холбоотойгоор эмхидхэгдэхэ зэргэтэй. Манай орон дотор коммунизм байгуулхын тула туйлай ехэ хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай ургажа ябаашадта зүбөөр ойлгуулжа, энэ хэрэгтэ хабаадалсаха шадабаритай, мэргэжэлтэй хүнүүдые бэлдэхэ гэлэн харюусалгатай эрилтэ багшанарай урда табигдаад байна.

Үзэг бэшэгтэ һураха үедөө һурагшад «Үзэглэл» соо үгтэһэн гү, али бусадшье зурагуудые хаража, тэдэнэй удхые тайлбарилан хөөрэхэ дадалтай болодог. Һайнаар хэлэжэ һургахын тула «Үзэглэл» соо оньһон үгэнүүд, таабаринууд, богонихон онтохонууд, рассказууд үгтөө.

Ушар тиимэһээ бэлэдхэлэй класста һурагшадай олоһо абаһан дадалые 1-дэхи класста улам гүнзэгырүүлэнгээ, хэлэлгэ хүгжөөхэ хүдэлмэридэ гол анхаралаа хандуулха гээшэ багшын нангин уялга.

Һурагшадай хэлэлгэ хүгжөөхэ зорилготойгоор 1-дэхи классай «Түрэлхи хэлэн» гэжэ ном соо 15 зураг үгтэнхэй. Эдэ зурагуудай хажуугаар элдэб янзын зурагуудые хэрэглэн, багша хөөрэлдөө үнгэргэхэ болоно. Ном соо оруулагдаһан зурагуудаар хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө, анхаралаа нимэ юумэндэ табихаар.

Жэшээнь, номой 26-дахи нюурта харуулагдаһан зурагаар хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө, асуудалнуудта харюу үгэлгөөр хизаарлангүй, богонихон рассказ зохёохо даабари үгэхэ. Зурагта «Октябрятанууд ажал хүдэлмэридэ дуратай үхибүүд» гэһэн нэрэ үгэхэдэ зохид. Энэ темэ гаража байхадаа, октябрятанууд тухай зурагуудые хэрэглэн, һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэхэ юм.

29-дэхи нюурта бишыхан зураг харуулагдана. Тэрээндэ оройдоо хоёр асуудал табигданхай. Энэ зураг бишыханшье һаа, үгаа ехэ хүмүүжүүлгын удха шанартай. Имэрхүү томошог зураг харуулан, багшын хөөрэлдөө үнгэргөө һаань, бүришье һайн байха. Октябрятанууд хаанашье ябахадаа, аха хүниис хүндэлхэ, тэдээндэ туһалха уялгатай ха юм. Энээн тухай багшын минн лэ хэлээд үнгэршэбэл, үхибүүдэй толгойдо торонгүй, түргөөр мартагдаха бшуу. Тиимэһээ гоё томо зурагуудые харуулан, зохидхон хөөрэлдөө үнгэргэхэ, үхибүүдтэ өөһэдөөрнь хэлүүлхэ.

41-дэхи нюурта «Малай фермэ дээрэ» гэжэ зурагаар һонирхолтой хүдэлмэри ябуулжа болохо. Хүдөөгэй үхибүүд мал тухай ямар һайнаар мэдэхэ, хөөрэжэ шадахашье байдаг. Гэхэ багша үшөө хонишон, гахайшан, үхэршэн, адуушан тухай зурагуудые харуулан, хэлэлгэ хүгжөөхэ зорилгоёо бүри урагшатайгаар бэелүүлжэ шадаха байна. Эндэ үгтэһэн асуудалнуудта нэмэлтэ даабари үгэхэдэ зохид. Жэшээнь, колхозой үнеэд ямар һарада тугалладаг бэ? Фермын гү, али колхозой түрүү һаалишад, тугалшад хэд бэ?

Малай фермэдэ гү, али хонинодто экскурсиар ошоод, тэдэнэй ажалтай танилсаха: үхибүүдые бүри бага наһанһаань ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ зорилго һургуулиин урда табигдана.

121-дэхи нюурта басаган хүбүүн хоёр мартын наймана үдэр эжынгээ орондо гэрээ сэбэрлэжэ байһаар харуулагдана. Энэ зурагай үндэһөөр богонихон рассказ һурагшадта зохёолгожо болохо. Энэ зурагаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй: имагтал мартын 8-най үдэр эжыдээ туһалха бэшэ, харин үдэр бүри гэрэйнгээ ажалые һурагша бүхэн хэжэ шадаха уялгатай.

137-дохи нюурта «Халуун хаһа» гэжэ нэрэтэй зураг харуулагдана. Энэ зураг харахаад, «Халуун хаһа» гэһэн рассказ зохёохо даабари үгтэнэ. Иимэ даабари үгэхынгөө урда үхибүүдтэеэ колхозой поли дээрэ ошоо һаа, бүри һайн байха һэн. Энэ зураг апрель һарада тудабал, хойшонь май һарада абаашабал зохид: манай республика дотор тарилгын халуун хаһа майн эхиндэ түлэг дундаа байдаг ааб даа. Намар гү, али хабартаа һургуулинингаа хашаа сооһоо гаража, тойроод байһан тон дүтын юумэнүүдтэй танилсахаяа экскурсида ошоод, тэрээн тухайгаа хөөрэлдэхэ, богонихон рассказ бэшэжэ һургаха гээшэ хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ тон ехэ туһатай. Тиихэдээ хабарай тарилгада ямар техникэ хабаадалсанаб, колхозой гү, али совхозой түрүү механизаторнууд хэд гээшэб гэхэ мэтээр заатагүй хөөрэлдэхэ болгодоно.

138-дахи нюурта «Шубууд — манай нүхэд» гэжэ темэдэ 4 зураг үгтэнхэй. Хэлэлгэ хүгжүүлгын хажуугаар эдэ зурагуудаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха тон шухала: шубууд хүндэ ямар аша туһа хүргэдэг бэ, илангаяа үбэлэй сагта шубуудта эдеэ хоол юундэ табижа үгэхэ хэрэгтэйб гэжэ ойлгуулха. Зурагуудта табигдаһан асуудалнуудта үхибүүд гүйсэд харюу үгэнгөө, богонихон рассказ зохёогоод, хөөрэжэ үгэхэ, манай эндэ үбэлжэдэг шубуудые тоолохо (борбилоо, хүхэ буха, шаазгай, гулабхаа).

146-дахи нюурта «Морин хүндэ ямар туһа хүргэдэг бэ?» гэжэ гаршаг доро гурбан зураг үгтэнхэй. Мүнөө үедэ хүндэ морин ямар аша туһа хүргэнэб гэжэ элирүүлхэ: үхэршэн, хонишон, адуушан малаа харахадаа, морёор ябана, жэжэ ашаа шэрэхэдэ, морин хэрэгтэй, ангуушан ябагаар холо ошохогүй, манай гүрэнэй хилын харуулшад эрхим һайн моридые унадаг г. м.

Номой 172-дохи нюурта «В. И. Ленин хүүгэдэй дунда» гэһэн зураг үгтэнэ. Зураг доро гурбахан асуудал. Тэдэ энээхэнээр хизаарлажа болохогүй ха юм. Хамагай түрүүн Ленинэй үхибүүдэй дунда харуулһан элдэб янзын зурагуудые хэрэглэжэ, хөөрэлдөө үнгэргэхэ. Ленинэй үхибүүн ябаһан зурагуудые харуулхынгаа хажуугаар, Совет ороной хүүгэдэй жаргалта һайн байдал харуулһан зурагуудые бүри олоор харуулжа, багша Ленинэй аша туһаар иимэ ажаһуудалтай болообди гэжэ үхибүүдтэ тоб банса ойлгуулха шухала. «Багша Ленин үхибүүдэй дунда» «Багша Ленин үхибүүдтэ дуратай байһан юм» гэжэ темэдэ зурагуудые суглуулжа, тусхай альбом зохёохо гэһэн даабари һурагша бүхэндэ үгэжэ болохо В. И. Ленинэй харуулһан зурагуудые багша хэшээлдээ хэрэглэхэдээ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ гол анхаралаа табиха ёһотой. Энэ хүдэлмэри ябуулхадаа жэшээнүүдые арад зоной ажабайдалһаа абажа харуулха хэрэгтэй. В. И. Ленин тухай оньһон үгэнүүд ном соо үгтэнхэй. Мүн тиимэ үгэнүүдые суглуулжа, хадуужа абаха гэһэн даабари үгэбэл яахаб.

«Түрэлхи хэлэн» дотор хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхада яһала таарамжатай оньһон үгэнүүд үгтэнхэй:

> **Эрхые һуранхаар,**
> **бэрхые һураһан дээрэ.**
> **Һураһан — далай,**
> **һураагүй — балай.**

Жэшээлхэдэ, хоёрдохи оньһон үгынь удхые һурагшадта тайлбарилжа үгэхэдөө, арад зон бүри урдань эрдэм бэшэгтэ һураһан хүниие далайтан жэшээлдэг байгаа бшуу гэжэ ойлгуулхаар. Мүнөө манай орон дотор хүн бүхэниие дунда эрдэмтэй болгохо гэһэн зорилго бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ һурагшад хадууха зэргэтэй.

Һайн, һайхан һанаатай хүнүүд тухай:

> **Һайн мориндо эзэн олон,**
> **Һайн хүндэ нүхэд олон.**
> **Таниллтай хүн — талын нэлэээн,**
> **танилгүй хүн — альганай элэээн.**

Эдэ оньһон үгэнүүдые уншуулхадаа, ямар морние һайн морин гэдэг бэ? Ямар хүниие һайн хүн гэдэг бэ? г. м. асуудал табижа хөөрэлдэхэ.

«Октябрятанууд — эбтэй үхибүүд», «Гэр бүлэ», «Һайн гэдэг юун бэ, муу гэдэг юун бэ?» гэхэ мэтэ темэнүүдые гаража байхадаа, иимэ оньһон үгэнүүдые хэрэглэжэ болохо:

> **Хүндэ туһа хэхэдэ,**
> **Өөртэ туһа болодог.**
> **Аха дүүнэр эбтэй һаа,**
> **Абдаршье алтан хэрэггүй.**

Эндэ үгтэһэн оньһон үгэнүүд тон гүнзэгы, философско удхатай гэшэ. «Хүниие хүндэлхэдөө бэеэ хүндэлхэ» гээшые үхибүүдтэ зүбөөр ойлгуулха. Һурагшадые бүри бага ябаһаань эхилжэ, аха хүниие, нүхэдөө хүндэлжэ ябахаар хүмүүжүүлхэ ёһотой бшуубди. Дэлхэй дээрэ алтанһаа үнэтэй металл үгы шахуу, теэд аха дүү гү, али хүнүүд хоорондоо эбтэй байбал **алтанһаа үнэтэй** гэжэ арад зоной хэлэһэн тухай зүбөөр, ойлгосотойгоор тайлбарилжа үгэхэ тон шухала гэшэ.

Хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ таабаринууд бага бэшэ үүргэ дүүргэдэг ааб даа: үхибүүд тэдэниие һонирхон таадаг, олон таабари мэдэхэеэ оролдодог гээшэ. Ном соо янза бүриин 22 таабари үгтэнхэй. Эндэ үгтэһэн таабаринуудые миил таалгаад, үнгэрхэ бэшэ, харин арад зоной зохёоһон таабаринууд удхааараа тон гүнзэгы, сэсэн мэргэн гэжэ ойлгуулха хэрэгтэй.

Таабаринууд, оньһон үгэнүүд үшөө ямар туһа хүргэдэг бэ? Зарим үхибүүд шүлэг сээжэлдэхэдээ ядалдадаг. Тиимэһээ үхибүүдтэ таабаринуудые, оньһон үгэнүүдые олоор сээжэлдүүлхэдэ, һурагшад бэлээр, түргөөр сээжэлдэдэг. Энэнь сээжэлдэжэ һурахын бэлэдхэл болодог.

Һурагшадай аман хэлэлгые баяжуулгада, илангаяа ухаан бодолые хүгжөөлгэдэ словариин хүдэлмэри үгаа ехэ үүргэ дүүргэдэг. Илангаяа буряад хэлэнэй хэдэн диалектнүүдтэй, нютаг нютагай онсо илгаануудтай байһан дээрэһээ тус хүдэлмэридэ багша бүхэн анхаралаа табиха уялгатай.

Энэ ушарые харадаа абажа, номой автор олохон нютагуудта мэдээжэ болоһон ойлгогдодог үгэнүүдые хэрэглэхэ талаар горитойхон оролдолго гаргаа гэшэ. Хэды тиигэбэшье бүхы диалектнүүдые холижо үгэхын аргагүй дээрэһээнь зарим үгэнүүдэй удхые 1-дэхи классай үхибүүд ойлгонгүй байжа болохо. «Үзэглэл» үзэжэ дүүргэд байһан һурагша хаанаһаа литературна олон үгэнүүдые мэдэхэб?! Гэртээшье, наадахадаашье, нютагайнгаа «хэлэн» дээрэ хөөрэлдэнэ ха юм.

Тиимэһээ багша хадаа нютагай хэлэнэй онсо шэнжэнүүдые өөрөө һайса мэдэхэ болоно.

Ном соохи текстнүүдэй һүүлдэ словарь үгтэнхэй. Хамагай түрүүндэ багша хадаа тэдэ үгэнүүдэй удхые һурагшад ойлгоно гү гэжэ элирүүлхэ, теэд ойлгоогүй һаань, тайлбарилжа үгэхэ. Үшөө тиихэдэ нимэ юумэ мартажа болохогүй: литературна буряад үгые зарим аймагуудай үхибүүд ойлгонгүй байжа магад, ушар тиимэһээ багша текстээ нягта наринаар уншаха, һурагшадай ойлгохогүй үгэнүүдые түүжэ абаад, удхыень тайлбарилха.

Хэдэн рассказуудые шээ болгон абаад харая. 10-дахи нюурта «Үрэжэлтэ һара» гэжэ рассказай һүүлдэ словарь үгтэнхэй: **алирһан, нохойн хоншоор.** Гэбэшье Түнхэнэй, Ахын, Захаминай аймагуудай һурагшад энэ рассказ сооһоо аяар 6 үгын удха ойлгохогүй байгаа. Жэшээнь, **аадар** (эдэ аймагуудта **хура, мүндэр**), **бороо (хура), һуринууд (сомоонууд), хартаабха (яабалха), зун (нажар), үрэжэлтэ** гэжэ үгые оройдоошье ойлгохогүй.

Нимэ жэшээнүүд олон. Рассказ бүхэн сооһоо һурагшадта ойлгогдохогүй литературна үгэнүүд ушарха. Ушар тиимэһээ багша хэшээлдээ бэлдэхэдээ, текстынгээ үгэ бүхэндэ ехэ нягта наринаар хандажа, нютагай хэлэндэ үгы үгэнүүдые һурагшадта ойлгуулжа үгэхэ болоно.

«Түрэлхи хэлэн» соо 200 шахуу абтаһан үгэнүүд — юумэнэй нэрэнүүд үгтэнхэй. Тэдэнэй хахадынь һурагшадта ойлгосотой үгэнүүд байха. Жэшээнь, **парта, ручка, портфель, почто, фермэ, трактор, комбайн, телефон радио** г. м. Абтаһан шэнэ үгэнүүдэй хажуугаар хуушан абтаһан үгэнүүд үгтэнхэй. Жэшээнь, **сүүмхэ, хартаабха, үгэрсэ, хилээмэн, һолоомон, амбаар, үйлсэ, пеэшэн, сабхи, дугаа.** Ном соо оруулагдаһан абтаһан үгэнүүд 2—3 дахин дабтагдаха ёһотой юм. Тиигээгүй һаа, һурагшад шэнэ үгэнүүдэй удхые, бэшэлгые бүхөөр хадуужа абахагүй. Жэшээнь, 2 дахин 54 үгэ дабтагдана, 3 дахин — 29 үгэ г. м. Хүндэ орфограмматай зарим үгэнүүд жэшээнь, **автобус** гэжэ үгэ 6 дахин, **трактор** — 4 дахин, **телефон** — 7 дахин, **тетрадь** — 5 дахин, **велосипед** 6 дахин дабтагдана. **Авторучка, обед, стакан столово, союз, такси** гэхэ мэтын үгэнүүд ном соо нэгэ дахин ушарна. «Түрэлхи хэлэн» гэжэ ном багшанарай дурадхалнуудаар дахин заһагдажа, 1979 ондо хэблэгдэхэ юм, тиимэһээ дабтагдаагүй үгтэһэн үгэнүүд 2—3 дахин оруулагдаха болоно.

Багшанар эндэ хэлэгдэһэн һанамжануудые хэшээлдээ зохёохы ёһоор хэрэглэжэ, түрэлхи хэлэ заалгые улам бүри һайжаруулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. ОШОРОВ,
РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын Национальна һургуулинуудай эрдэм шэнжэлгын институдай Буряадай филиалай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

«БУРЯАД ОРОН-76»

Иимэ гаршагтай республикын фото-зураг буулгаха дуратайшуулай заншалта выставкэ мүнөөдэр 5 часта Улаан-Үдын Сампиловай нэрэмжэтэ музей соо нээгдэхэнь. Энэ выставкэ урда жэлнүүдтэ үнгэргэгдэдэг иимэрхүү выставкэнүүдһээ онсо илгаатай. Юуб гэхэдэ, тэрээндэ гансашье республикымнай олон тоото фото-зураг буулгаха дуратайшуул хабаадалсана бэшэ, мүн хүршэ область. хизаарнуудай түлөөлэгшэд фото-буулгабаринуудаа эльгээһэн байна бшуу. Тиимэһээ энэ выставкэ бүри һонирхолтой байхаар хүлеэгдэнэ.

Элдэб янзын удхатай фото-зурагууд соо республикын мүнөөдэрэй ажалай үдэр, түргэн хүгжэжэ байгаа үйлэдбэри, коммунизм байгуулжа байһан баатар совет арад, тэдэнэй ажабайдал, ажал хүдэлмэри, үзэсхэлэнтэ гоё байгаали зураглагдана. Выставкэдэ хабаадаһан автор бүхэн эдэ бүгэдые буулгахадаа өөрынгөө арга шадабари, онсо маяг харуулха гэжэ оролдоһон байна.

Һайн удха шанаргай, өөрын шэнжэтэй фото-зурагууд выставкэдэ яһала олоор табигдаа гэжэ һанагдана. Жэшээнь, хэлхеэ-холбооной техникумэй багша Г. Егериин бүтээлнүүд олоной анхарал татаха байха. «Альпинистнүүд мүльһэн агы соо», «Горноспасатели» гэһэн фотонуудые буулгахын тула автор нилээд ехэ шадабари, оролдолго гаргаһан байна.

СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэ В. Егоров республикын хомор ангуудай фото-зурагуудые буулгажа, выставкэдэ табяа. Зэрлиг ан гүрөөлэй, шубуудай дүрэ буулгаха гээшэ тон хүндэ хүшэр гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ нүхэр Егоров тэсэмгэй бэрхэ фотограф байһанаа харуулба. Байгалай заповеднигэй хүдэлмэрилэгшэ А. Васильченко энэл темэдэ өөрынгөө фото-зурагуудые зорюулаа.

Мүнөө үеын залуу үетэндэ, гайхамшаг ехэ барилгануудта выставкын горитой хуби зорюулагдана. Н Селивановагай Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэһээ хэһэн буулгабаринууд эндэ ехэхэн һуури эзэлнэ. В. Дашижалсановай фото-зурагууд соо Сэлэнгын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй ажалай габьяа магтан дуулагдана.

Геологуудай ажабайдал тухай Түнхэнэй аймагһаа Н. Яхногой эльгээһэн яһала һайн удхатай фото-зурагууд, ород драмын артист Н Юхневичэй хэһэн хүдэлмэринүүд мүн лэ һонирхолтой гэжэ һанагдана.

Республика соогоо үнинэй мэдээжэ болоһон фотографууд П. Яхновецкий, И. Альцман гэгшэдэй, 80 жэлэйнгээ ойн баяр һаяхан тэмдэглэһэншье һаа, хүнгэн сарюун зандаа ябадаг Л. Я. Хайдуровай шэнэ фото-зурагуудтай харагшад дуратайгаар танилсаха.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ фотокорреспондент ябаһан Л. Калашниковай фото зурагууд соо фашис Германиин һүүлшын үдэрнүүд зураглагдана. Эдэ зурагууд дайнай ветерануудай, ургажа ябаа залуушуулай һонирхол татаха байха.

Выставкэдэ табигдаһан һонирхолтой, удха шанараараашье һайн, харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүрэмэ фото-зурагуудые тоолохо болоо һаа, олон ааб даа. Тиимэһээл тэдээндэ бодото сэгнэлтыень фотоискусствада дуратайшуул үгэхэ бэзэ.

Ф. СОРОКИН

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. С. Балдуев — «Шэнэ теплоход». 2. Д. Дугаров «Ахын малшан». 3. И. Альцман — «Үбэлэй уянга». 4. Ф. Сорокин — «Һайндэрэй концертын урда тээ».

АВТОРАЙ фото-буулгабаринууд.

Уласхоорондын ШЭНЖЭЛЭЛ

Эб найрамдалай политика

Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй политическэ консультативна комитедэй һаяхан болоһон зүблөөн дээрэ баталан абтаһан документнүүдые дэлхэйн олониитэ тон ехэ һонирхолтойгоор шэнжэлэн үзэжэ байна. Тэдэ документнүүдэй дунда «Уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулгада шэнэ шатын түлөө, Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлгын ба харилсаа холбоо хүгжөөлгын түлөө» гэһэн деклараци гол һуури эзэлнэ. Арадуудай хоорондо бата бэхи эб найрамдал байгуулхын түлөө тэмсэлдэ социалис оронууд үшөө нэгэ тодорхой алхам хэбэ гэжэ политическэ байдал шэнжэлэгшэд онсо тэмдэглэнэ.

Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула арбан жэлэй саада тээ Европын гүрэнүүдэй зүблөө зарлаха үүсхэл имагтал социалис оронууд гаргаа һэн. Тэрэ үүсхэл манай түби дээрэ амгалан байдалай ба харилсаа холбооной үе сагай аха заха боложо, нёдондо жэлдэ Хельсинкидэ абтаһан түгэсхэлэй актда гар табилгаар дүүрэһэн байна.

Мүнөө жэлдэ абтаһан деклараци соо социалис оронууд саашанхи хэмжээ ябуулгануудые дурадхана. Тэдэ хэмжээнүүд мүнөө үе сагай эгээл шухала асуудалнууд болохо буу зэбсэг схээр бүтээн гаргалгые болюулха, буу зэбсэг, нэн түрүүн ядерна буу зэбсэг хуряан абалга, дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые зайсуулха ябадал шиидхэлгэдэ хүргэхэ ёһотой. Эдэ хэмжээ ябуулгануудай эгээл үнэтэйнь юуб гэхэдэ, бэе бэедээ эсэргүүгээр ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн уялгатай договор баталха уряатайгаар Хельсинкидэ үнгэргэгдэһэн зүблөөндэ хабаадаһан бүхы гүрэнүүдтэ хандаһан хандалга болоно.

Хойто-атлантикын договорой организаци тараан усадхалгатай нэгэн доро Варшавска договорой организацине усадхахаар бэлэн байһан тухайгаа энэ зүблөөндэ хабаадагшад элирхэйлэн харуулаа. Тэрээнһээ гадна, тус зүблөөндэ хабаадагшад сэрэгэй бии байһан бүлэгүүдые үргэдхэхэ гү, али сэрэгэй политическэ шэнэ союзуудые байгуулха ябадалда хүргэжэ боломо хэмжээнүүдые абахагүй гэһэн уряатайгаар бусад гүрэнүүдтэ хандаба.

Энэ дурадхалые бодото дээрэнь бэелүүлгэ хадаа гүрэнүүд хоорондын харилсаануудта бэе бэедээ этигэхэ ябадалые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ туһалха байһаниинь мэдээжэ.

Советскэ Союзай ба социалис бусад оронуудай эб найрамдалда дуратай шууд сэхэ политика үдэр ерэхэ бүри һайшаан дэмжэгшэдые бэе тээшээ олоор татана. Гэбэшье, эб найрамдалда дурагүй дайсад үсөөн, тэдэнэр хүсэ шадалаар бага гэжэ бодохо болоо һаа, тон буруу гээшэ. Социалис оронуудай шэнэ дурадхалнуудые буруутуулха һэдэлгэ гаргадаг хүнүүд мүнөөшье олдонхой. Шахардуу шанга байдалые һуларуулха ябадалда һаад тойбо татахые оролдодог хархис хүсэнүүд, милитаристнууд болон үһөө нэхэгшэд уласхоорондын байдалые улам бэрхэшээлтэй болгохые, бэе бэедээ этигэхэгүй, аюулһаа ходо айжа байха ябадал тогтоохые оролдоно. Гэбэшье Советскэ Союзые ээрхэг түримхэй гүрэн шэнгеэр харуулха гэһэн һэдэлгэ урагшагүйдэн элирхэйлэгдэнэ.

Варшавска договорой политическэ консультативна комитедэй Бухарестдэ үнгэргэгдэһэн зүблөөнэй дурадхалнууд Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлгэ ба харилсаа холбоонуудые хүгжөөлгэдэ гансахан тодорхой зам заана бэшэ, харин эб найрамдалда дурагүй хүсэнүүдые амяарлуулна. Дэлхэйн түрүү үзэлтэй олониитэ хүн зон тус зүблөөнэй үрэ дүнгүүдые һайшаан дэмжэнэ, Бухарестдэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүд бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ саашадаа ашатай тупагай байха гэжэ найдана.

«Бага Европын» бэрхэшээлнүүд

Европын экономическа нүхэсэлэй (ЕЭС) гэшүүн-оронуудай үнгэрһэн неделидэ Гаагада зарлагдаһан зүблөөндэ дэлхэйн хэблэл анхарал хандуулна: «Ниитын дэлгүүрэй» дээдэ орган — Европын нэгэдэлэй соведэй зүблөөн зарлагдаа. Тус соведтэ Баруун Европын юһэн гүрэнэй правительствые толгойлогшонор ородог юм.

Зүблөөнэй зарлагдахын урда тээ уридшалан һанамжаяа хэлэлгэдэ дутагдал байгаагүй. Зүблөөнэй дүүрэһэн хойно, хаража үзэхэдэ, Гаагада зарлагдаһан зүблөөн дээрэ ямаршье үрэ дүн туйлагдахагүн гээд Италиин «Унита» газетэ тон зүб һанамжа хэлэһэн байба.

«Ниитын дэлгүүрэй» финансово-экономическа байдал тушаа хэлэбэл, тэрэнэй статистическэ албаи зүблөөндэ хабаадагшадые баясуулма тоо, баримта харуулбагүй. Валютын үнын уналгада эсэргүү политика нэгэдэлэй зүгһөө хэды ябуулагдаашье һаа, доройтоһон байдалынь һэргэнэгүй.

Нёдондо жэлэй ноябрьһаа мүнөө жэлэй ноябрь хүрэтэр эд бараанай үнэ сэн нимээр ургаа: Италида — 20, Англида — 15. Францида — 10 процентээр. Ажалгүй болоһон хүнүүдэй тоо аяар 5 миллиондо хүрэнхэй

ЕЭС-эй гадаадын экономическа байдал мууданхай. Худалдаа наймаанай талаар дэлхэйн капитализмын бусад түбүүдтэй нэгэдэлэй экономическа үрдилдөөн улам хурсадаба. Тодорхойлон хэлэбэл, Японой экспортын ехэ түрилгэһөө боложо, «ниитын дэлгүүрэй» оронуудай олзоноо үлүү гаргашань жэлэй эсэс болотор 4.2 миллиард долларто хүрэхөөр багсаагдана.

Хүгжэлтэ түгэс капиталис оронууд ба хүгжэжэ байһан оронуудай хоорондо Парижда зарлагдаһан хэлсээн урагшагүйдэбэ. Баруун Европын хэдэн гүрэнэй толгойлогшонор энэ бэрхэшээлһээ гарахын тула элдэб арга бэдэрээ. Адли тэгшэ эрхын үндэһэ һуури дээрэ уласхоорондын экономическа харилсаануудые хубилгаха тухай бэеэ даанхай залуу гүрэнүүдэй эрилтэ энэ зүблөөн дээрэ баруун оронуудай зүгһөө шанга эсэргүүсэлтээр угтагдаа. Тиимэ[...] хэлсээн дээрэ ямаршье [...] туйлагдабагүй.

Гаагада зарлагдаһан [...] дүүрээ. «Бага Европын» [...] экономическа байдалда [...] һон бэрхэшээлнүүд усадха[...]

Агуу туйлалтануудай зам[...]

Кубын арад декабриин 2-ой [...] зэгы удха шанартай хоёр ехэ [...] рэг баяр баясхалангай оршон [...] тэмдэглэбэ. Энэ үдэр Кубын [...] революционно Зэбсэгтэ Хүсэн[...] байгуулагдаһаар 20 жэлэй ойе [...] лэжэ, социалис гүрэнэйнгөө [...] тын түгэсхэлэй шатада оробо. [...] арадай засагай национальна ас[...] түрүүшын сесси энэ үдэр нээг[...]

Хорин жэлэй саада тээ Фиде[...] раар толгойлогдоһон багахан [...] риодууд «Гранма» гэжэ багахан [...] но онгосодо һуужа, Мексикын [...] портһоо далайн уудам руу гар[...] Далайн долгин соогуур тэдэ[...] тээшэ зорёо һэн. Зонхилогшо [...] хүлһэншэдтэй хэгдэхэ тулалда[...] хэшээлтэ үдэр, һүнинүүд урдэ[...] жэ байһан. Патриодуудай [...] онгосоһоо бууһан тэрэ үдэр Ку[...] люционно Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй [...] һэн үдэр гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Буһалгаанда бодоһон армиин [...] сэрэгшэдэй шуһан Кубын га[...] яһала адхарһан юм. Тэрэ ила[...] хэшээлтэ зам нээһэн, үхэлэй [...] соогуур революциин тугые үрг[...] шадые Кубын арад зон хэзээд[...] тахагүй. Фидель ба Рауль Ка[...] дай, Камило Сьенфуэгосэй [...] Че Геварын болон бусад гер[...] нэрэнүүдые түби дэлхэйн олон [...] хүн зон, шэнэ Кубын хани нүх[...] хэ. Имагтал эдэ баатарнууд ба[...] лэг патриодуудтай Сьерра-М[...] жэ хадада хоргодон, ерээдү[...] люционно армиин гол хүтэлбэр[...]

Хархис этэгээдүүд, империа[...] Кубын революционно армиин [...] далые бэе дээрээ туршаад [...] ха. Жэшээнь, 1961 оной апре[...] Плайя-Хирондо болоһон үйлэ [...] наад үзэе. Буу зэбсэгээр дүүр[...] даһан, дайшалхы һургуулитан [...] нүүд оройдоо 72 часай турша[...] та сохюулаа һэн. Тэрэл жэлэй [...] хахадһаа түрэл арадайнгаа эр[...] хамгаалха революционно Зэбсэ[...] нүүдэй ёһотой частьнууд бүр[...] эхилээ.

Орон доторнь социалис ба[...] хүтэлбэрилхэ шэнэ онол арга [...] дэн, арадай засагай шэнэ орга[...] гуулагдажа захалаа һэн Рес[...] экономическа ба сэрэгэй хү[...] зонойнь революционно мэдэрэ[...] ургаа. Кубын арадай алдарта [...] хала удха шанартай үдэрнүү[...] 1976 оной декабриин 2 байба. [...] арадай засагай национальна ас[...] 481 депутат түрүүшынгээ сесс[...] ларжа, гүрэнэйнгөө засагай хү[...] хы органине һунгаһан, социа[...] бын саашанхи хүгжэлтын [...] шэглэлнүүдые тодорхойлһон ба[...]

Бишыхан «Гранма» онгосо [...] эрхэ сүлөөтэ, зол жаргалта К[...] лөө тэмсэлэй баатаршалгын [...] расхаал болгогдон, Гаванын ме[...] на комплексын үндэр табсан д[...] мүнхэдөө табигданхай.

Л. ЛАТ[...]
С СТОКЛИ[...]
В. ХОРХО[...]
(Т[...]

СПОРТ

ТРЕНЕРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ШИИДХЭБЭРЕЭР

Һур харбагшадые һурган бэлдэдэг тренернүүдэй бүхэсоюзна конференци һаяхан Минск хотодо болобо. Манай республикын спортын хэдэн бүлгэмэй тренернүүд: СССР-эй спортын мастернууд РСФСР-эй габьяата тренер Д. Дансаранов, В. Игумнов, Ц. Будаев, В. Абрамов, Е. Попов гэгшэд түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэн ехэ суглаанда хабаадаһан байна.

Ороной һур харбагшадай суглуулагдамал командын ахалагша тренер СССР-эй спортын габьяата мастер Виктор Сидорук элидхэл хэхэдээ, энэ жэлдэ спортсменүүдэйнгээ туйлаһан амжалта, илалтын дүнгүүдые согсолоод, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудаа хараалба

ВЦСПС-эй тренернүүдэй соведэй заседани эндэ болоһон байна. Тренернүүдэй соведэй шиидхэбэреэр республикымнай залуу бэрхэ харбагшад, спортын мастернууд Э. Санжеев, Н. Эрдынеева, Ю. Мельникова, К. Эрдынеев гэгшэд — Олимпийскэ халаанай бүлэгтэ, уласхоорондын классай спортын мастернууд А. Бутхаев, Б. Цыбиков ВЦСПС эй суглуулагдамал командын гол бүридэлдэ оруулагдаа.

И. ЯРЫГИНТАЙ... БАРИЛДАБА

Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Котельниковэй дурасхаалда зорюулагдажа, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар бүхэсоюзна заншалта мүрысөөн Красноярск хотодо болобо.

«Урожай» бүлгэмэй областной соведэй 15 барилдаашан эндэхи ковёр дээрэ гаража. Буряадай АССР-эй спортын нэрэ хүндые хамгаалһан байна. Тиихэдээ СССР-эй спортын мастернууд Гармажаб Цыренов, Кирилл Балдаев, Геннадий Махутов, Илья Гармаев гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ хоёрдохи һууринуудые эзэлээ. Хүндэ шэгнүүртэ манай бүхэ Илья Гармаев суута барилдаашан Олимпиин наадануудай хоёр дугаар чемпион, спортын габьяата мастер Иван Ярыгинтай (Красноярск) түгэсхэлэй нааданда хадаа, диилдэһэн ба[...] уулзалгань манай [...] шанда ехэ һургаал [...] байха гээд һанагдана

СПОРТЫН ҮБЭ[...] ХАҺА НЭЭГД[...]

Спортын үбэлэй [...] гэдэ зорюулагдажа [...] Үдын спортклубууда [...] шайбатай хоккей [...] үдэрэй мүрысөөн Б[...] АССР-эй 25 жэлэй [...] рэмжэтэ стадионой [...] талмай дээрэ үнгэрг[...]

Эрэшүүлэй боло[...] шүүлэй 4—4 команд[...] дэ хабаадаһан [...] шүүл сооһоо тра[...] «Локомотивай». эди[...] дундаһаа хүүгэдэй [...] 6-дахи һургуулиин [...] истнүүд илаба.

Б-М. ЖИГ[...]

Хилын саанаһаа

телефон телеграф радио

НЬЮ-ЙОРК

Саг соогоо гаргагдаһан үүсхэл

ТАСС

«Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй дурадхалнууд, эдэнэй абаһан Деклараци, Договорой проект Хельсинкидэхи зүблөөндэ хабаадаһан гүрэнүүдэй хоорондохи холбоо барисаае улам бэхижүүлхэ гэһэн зорилготой...» гэжэ «Дейли уорлд» газетэдэ бэшэнэ.

Шахардуу байдал һуларуулгые хүгжөөхэ, арадуудай аюулгүй байдалда нүлөөлхэ талаар Бухарестдэ болоһон зүблөөнэй үедэ социалис оронуудай оруулпан үүсхэл тон саг соогоо хэгдээ гээд газетэ тэмдэглэнэ. Энэ үүсхэлые дары дэмжэхыень США-гай правительствые, конгрессые уряалба.

ПРАГА

ҮНДЭРӨӨР СЭГНЭН ҺАЙШААБА

ТАСС

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй 1976 оной ноябриин 25 26-да Бухарестдэ болоһон зүблөөнэй дүнгүүдые КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум, ЧССР-эй правительство хаража үзөөд, Чехословакиин делегациин ажал ябуулгые, зүблөөнэй дүнгүүдые, мүн Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй баталан абаһан документнүүдые һайшааһан байна. КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум, ЧССР-эй правительство эдэ документнүүдые үндэрөөр сэгнээд, тэдэнние бэелүүлхэ хэмжээнүүдые абаба.

Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөн эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай, гүрэпүүд хоорондын, нэн түрүүн Европо түбидэхи оронуудай хоорондын харилсаае хүгжөөхын түлөө социалис оронуудай залан сэхэ тэмсэлэй элитэ ехэ шата болохо байна гээд эндэ толилогдоһон мэдүүлгэ соогоо КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум, ЧССР-эй правительство батална.

Буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха гээшэ мүнөө үеын хойшолуулагдашагүй шухала зорилго болоно гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй түгэсхэлэй актда гар табиһан гүрэнүүдэй нэгэ нэгэндээ эүрюу харшаар ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй тухай договор баталха гэһэн Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй дурадхал шухала удха шанартай байна гээд КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум, ЧССР-эй правительство тоолоно

ВАШИНГТОН

ШУХАЛА УДХАТАЙ АСУУДАЛ

ТАСС

Стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай Советскэ Союзтай хөөрэлдөөнүүдые хэлгэдэ гол анхаралаа хандуулха байнаб гэжэ ноябрь һарада США-гай шэнэ президентээр һунгагдаһан Дж. Картер мэдүүлээ.

Сенадтахи гадаадын хэрэгүүдые комиссиин гэшүүдтэй уулзахадаа, Дж. Картер иимэ мэдүүлгэ хэбэ. Американ захиргаанда — Оборонын министерствын ба гүрэнэй департаментын хоорондо арсалдаа хёмороонон гараһанһаа, США-дахи һунгуулиин кампаниһаа уламжалан, стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүд хойшо татагдаһан байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ВАШИНГТОН

ШЭНЭ ТОМИЛОЛГОНУУД

ТАСС

Ерэхэ жэлэй январиин 20-до уялгануудаа дүүргэжэ эхилхэ правительстводаа түрүүшын томилолгонуудые хэһэн тухайдаа США-гай президентээр һунгагдаһан Дж. Картер Джоржи штадай Плейнс хотодо үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, соносхоо.

Сайрус Вэнсые гүрэнэй шэнэ секретаряар томилхо шиидхэбэри абабаб гэжэ Дж. Картер мэдээсэбэ. Л. Джонсоной президент байһан демократуудай засаг зонхилхо үедэ тэрэ США-гай обороны министрэй орлогшо байһан, хожомынь президентнүүдэй даалгабаряар дипломатическа хэдэ хэдэн тушаалнуудта ажаллаһан юм. Һүүлэй үедэ С. Вэнс Нью-Йорк хотын адвокадуудай нэгэдэлэй президент байхатаяа хамта, гадаадын политическэ асуудалнуудаар Дж Картерай советнигээр хүдэлһэн гэхэ.

Берт Ланс кабинедэй гэшүүнээр томилогдоо. Захиргаанай-бюджетнэ управлениин директор болохо байна. Тэрэ — банкир, «Нэшнл бэнк оф Джорджия» банкын президент.

Пресс-конференцидэ хабаадалсаһан С. Вэнс корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусахадаа, стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүд «президентын гол анхаралда табигдаха» ёһотой гэжэ мэдүүлбэ. Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта туйлаха гээшэ шухала удха шанартай.

БРЮССЕЛЬ

Л. Ван Гейтын хэлэһэн үгэ

ТАСС

Бельгиин 1977 оной гүрэнэй бюджедэй проект Бельгидэ тохёолдоһон экономическа кризисые ажалшадта ашахые правительствын эрмэлзэжэ байһыень элирхэйлэн гаршална гээд Бельгиин Коммунис партиин түрүүлэгшэ Луи Ван Гейт мэдүүлээ. Тэрэ бюджедэй проектые зүбшэһэн парламентын түлөөлэгшэдэй палатада үгэ хэлэһэн байна.

Энэ документһээ хаража үзэхэдэ, правительство экономическа түбэг бэрхэшээлнүүдые усадхан зайсуулха талаар нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абахаар бодомжолногүй гээд Л Ван Гейт үргэлжэлүүлээ. Тиигэжэ 147 миллиард франк налог татабари ороной ажалшан арадта ашагдаха байна. Гэбэшье монополинуудай ашаг олзодо налог ашаха тухай юуншье дурдагдаагүй.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Загаһанай ажахы хүгжөөхэ» — түрүү бэшэг. «Социалис мүрысөөнэй ябаса» — суглуулбари. «Үүсхэл гаргагшадтай алхасаа ниилүүлэн» — Н. Доржиевагай статья. «Совет орон: шэнэ һонин» — суглуулбари. Указ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Харюусалга» В. Алешинагай статья. Хартаабха — арга боломжо ехэтэй ургамал. «Хаһа сагынь олдоногүй...» үйлэдбэриин предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөн.

Гурбадахи хуудаһанда. «Индустри ба байгаали: тэнсэлгын жэлнүүд» — АПН-эй материал. «Һогтуу байгааб, һананагүйб...» — М. Марковагай статья Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд. «Усть Илимскадахи асари ехэ барилга» АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Фото выставкэ — 76» — Ф. Сорокиной информаци. «Шэнэ һонин» — суглуулбари. «Самолёт бүтээгшэд» — К. Мархаевай корреспонденци. Болоһон ушар. «Эндүүрэл» — Л. Нилинагай корреспонденци. «Декабристын зуу наһатай аша басаган» — А. Бурамовай мэдээсэл.

«СПОРТЛОТОГОИ», «СПОРТЛОТО 2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой». «Спортлото-2-ой» декабриин 1-дэ үнгэргэгдэһэн 48-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотереин главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Зургаан номер тааһан хүн — 5.000 түхэриг (1 карточка), табан номер тааһан хүнүүд — 4.981 түхэриг (37 карточка), дүрбэн номер таагшад — 77 түхэриг (2.943 карточка), гурбан номер тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна (70.065 карточка);

«Спортлото-2»: Зургаан номер хэншье таагаагүй. Табан номер тааһан хүнүүд — 4.366 түхэриг (18 карточка), дүрбэн номер таагшад—81 түхэриг (1.029 карточка), гурбан номер тааһан хүнүүд 4 түхэриг абаха байна (24.233 карточка).

48-дахи тиражай шүүбэринүүд 1976 оной декабриин 12-һоо 1977 оной январиин 12 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

«СУББОТЫН СПОРТЛОТОГОИ» ТИРАЖ

Декабриин 4-дэ Москвада үнгэргэгдэһэн «Субботын спортлотогой» 17-дохи тиражай дүнгүүд иимэ:

1-дэхи тираж: 7 (велотрек), 11 (гимнастика), 16 (мори урилдалгын спорт), 31 (хүндэ атлетикэ), 35 (ногоон дээрэ наадагдадаг хоккей);

2-дохи тираж: 1 (баскетбол), 8 (велошоссе), 18 (хүнгэн атлетикэ), 24 (бүмбэгөөр наадалга), 30 (стендовэ мэргэн буудалга).

(ТАСС).

СЭНХИР ЭЛ[...]

НЭГЭДЭХИ ПРОГ[...]

«Орбита». 11.10 [...]вет Хуулиин үндэһэ[...] 11.40 — В. М[...] «В. И. Ленин тухай[...] 12.10 — Москвагай[...] бадахи табан жэлэй[...]да». 12.40 — «Хү[...]нууд». 13.15 — «Э[...]ниссари» — тел[...] уран һайханай фи[...]ляндн). 14.00 — [...] Шэнэ һонин. 14.10 [...]раг бүхэндэнь нара[...] — «Хонжоо [...] мэхэ гохын орондо[...] хэйн бизнес» гэһэн [...] 14.55 — Совет ко[...]нуудай дуунууд. [...] «Социалис мүрыс[...]са». КПСС-эй К[...] обкомой нэгэдэхи [...] Л. А. Горшков да[...] хабаадалсаха. 16 05 [...] — Финляндиин [...]ниин программа. [...]диин национальна [...] зорюулагдаһан д[...] 17.50 — Забһарла[...] —24.00 — «Врем[...] — «Абхази дуула[...]визионно хүгжэмтэ [...] 19.45 — «Уран [...] М. А. Дубин. П. И[...]скиин нэрэмжэтэ [...] зал соо вечер.

Улаан-Үдэ. 21[...] «Уласхоорондын [...] (буряадаар). 21.35 [...]визионно һонин. [...] Социалис мүрысөө[...]

ХОЁРДОХИ ПРОГ[...]

Улаан-Үдэ. 19.45 [...]рация Кобра» — [...]ханай фильм.

«Орбита». 21.15 [...]чатурянай «Гаянэ» [...]ледһээ сюита.

Редактор Р. Б. ГАРМА[...]